

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas

Olga Rõndina
**KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA MUUKEELSETE
LASTE TOETAMISEL EESTI KEELE KUI TEISE KEELE
OMANDAMISEL**
Bakalaureusetöö

Juhendaja: Aet Kiisla, MA

Narva 2025

Kinnitus

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olga Rõndina

/tööautoriallkiri/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Olga Rõndina (sünnikuupäev: 30.01.1996),

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Koostöö lapsevanematega muukeelsete laste toetamisel eesti keele kui teise keele omandamisel”, mille juhendaja on Aet Kiisla, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Olga Rõndina

21.04.2025

SUMMARY

COOPERATION WITH PARENTS TO SUPPORT FOREIGN LANGUAGE CHILDREN IN LEARNING ESTONIAN AS A SECOND LANGUAGE.

In my thesis, I examined parents' awareness of supporting foreign-language speaking children in acquiring Estonian as a second language, as well as analysed the opportunities for cooperation between families and kindergartens, and mapped the main obstacles and opportunities for parents' involvement. The thesis consisted of a theoretical and an empirical part. In the theoretical part, I analysed the theoreticians' expressions of parental support for the process of second language acquisition, explanations of cooperation between kindergartens and families, and the main obstacles and opportunities for parental involvement. In the empirical part, I will highlight the results of interviews with parents and teachers from the Tallinn Mardi kindergarten working in a multilingual environment. Based on the results obtained, the following conclusions were drawn:

1. Parents understand the importance of their role in the child's Estonian language learning process and try to support him/her by creating a language environment at home and by using multimedia materials, reading books and promoting interest in learning. Although parents face difficulties due to lack of time, weak language skills and lack of necessary materials, they are able to learn through reading books, reading books, reading books and supporting language learning.
2. Effective cooperation between the kindergarten and families supports the child's successful acquisition of Estonian. The main effective methods of cooperation are considered to be daily exchanges of information, the organisation of joint events, individual conversations and the use of online platforms.
3. The main barriers to parental involvement emerged: language barriers, employment, lack of awareness of child support options and fear of making mistakes when speaking Estonian. These factors may reduce parental engagement in the learning process.
4. For effective cooperation, the following steps are recommended: daily conversations with parents to share feedback on the child's language development; availability of appropriate teaching materials; training and seminars aimed at both parents and teachers to develop ways to support the child's acquisition of Estonian and to organise activities in which parents can also participate.

The survey showed that parents are aware of their role in supporting children in the acquisition of Estonian as a second language. It also developed better ways of cooperation between families and kindergartens, and identified opportunities and barriers to parental involvement. The results of the survey will help to re-analyse the existing cooperation models in the Tallinn Mardi kindergarten and to develop a new action plan.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	7
1. LAPSEVANEMATE JA LASTEAIA KOOSTÖÖ MUUKEELSETE LASTE EESTI KEELE OMANDAMISEL	10
1.1 Lapsevanemate roll lapse eesti keele kui teise keele omandamisel	10
1.2 Koostöö kodu ja lasteaia vahel keeleõppe toetamisel	13
1.3 Lapsevanemate kaasamise takistused ja võimalused keeleõppes	17
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	20
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	20
2.2. Uurimistöö metoodika ja protseduuri kirjeldus	20
2.3. Valimi moodustamine ja iseloomustus	21
3. UURIMISTULEMUSTE ANALÜÜS	22
3.1. Lapsevanemate hinnang enda rollile lapse eesti keele kui teise keele omandamisel	22
3.2. Lapsevanemate ja õpetajate hinnangud koostööle kodu ja lasteaia vahel	24
3.3. Õpetajate hinnang lapsevanemate kaasamise takistustele ja võimalustele	27
4. JÄRELDUSED JA ARUTELU	31
KOKKUVÕTE	35
LISAD	43
Lisa 1. Intervjuu küsimused lapsevanematele	43
Lisa 2. Transkribeeritud intervjuu lapsevanemaga	43
Lisa 3. Intervjuu küsimused õpetajatele	47
Lisa 4. Transkribeeritud intervjuu õpetajaga	47

SISSEJUHATUS

Alushariduses on koostöö lapsevanematega väga tähtis teema, eriti nende peredega, kelle emakeel ei ole eesti keel, et aidata lastel omandada eesti keelt kui teist keelt. See teema on Eestis aktuaalne, arvestades mitmekeelse ja mitmekultuurilise ühiskonna konteksti. Vanemate panus keelekeskkonna kujundamisel on äärmiselt oluline, kuna nende tugi eestikeelse keelekeskkonna loomisel mõjutab oluliselt lapse keeleoskuse arengut. Võõrkeele omandamine koolieelses eas eeldab head koostööd lasteaedade ja perekondade vahel ning eesmärk peab olema üheselt mõistetav mõlemale osapoolle. Nugin ja Hongi (2005) uuringutest selgub, et kodu ja pere on lapse kui indiviidi arengus võtmeteguriks, kaasa arvatud keele omandamine. Mitmekeelses perekeskkonnas edukale keele arengule kaasaaitamiseks peavad õpetajad lisaks tõhusale korraldatud toele rohkem pingutama ja last suunama (Veisson, 2005). Treimanni (2021) uurimusest selgus, et keelekeskkonna loomine piirkondades nagu Ida-Virumaa eriti oluline seetõttu, et seal elab palju muukeelseid inimesi. Selleks on vajalik individuaalset lähenemist, mis võtab arvesse laste vajadusi ja võimalusi, aga samuti vanemate aktiivset osalemist. Erinevad uurijad ja teadlased toovad välja, et tõhus koostöö lapsevanematega on vajalik, et laps saaks hakkama keeleõppega. Lapsevanemad võiksid lapse keeleomandamise igapäevaelus aktsepteeritavalt suhtuda ja osaleda eesti keele integreerimises. Lapsevanemad saavad lapse keelelist arengut toetada järgmistes tegevustes: raamatute lugemine, mängude mängimine ja erinevates igapäevastes olukordades eesti keelt kasutades (Klaas-Lang, i.a). Kööp (2017, lk 346) toob välja, et lasteaiaõpetajad võiksid iga päev suhelda lapsevanematega ja pakkuda neile abi ja toetust nende lapse haridustee kavandamise protsessis.

Selline võimalus toetab last lasteaiaa kohanemisel ja samuti tekib lapsevanemate ja haridusasutuse vahel usalduslik suhe. Koostöised suhted loovad lapsele keeleõppeks sobivama ja soosiva keskkonna, kus keelt õpitakse loomulikult ja sujuvalt. Lapse integreerimine eesti kultuuri ja keelekogukonnaga loovad temale paremad tingimused üldarengu toetamiseks.

Eestis kehtivad keelepoliitika põhimõtted määravad, et eesti keel on riigikeel ning selle säilitamine ja arendamine on kogu ühiskonna kohustus. Haridusvaldkonnas, sealhulgas alushariduses, mängib eesti keele õpetamine ja väärtustamine tähtsa rolli. Koolieelse

lasteasutuse riiklik õppekava (2008) toob esile, et alusharidus peab aitama lapsel omandada eesti keelt, juhul kui see pole tema emakeel, samas austades kultuurilist mitmekesisust. Seetõttu seisab lasteaedadel ees oluline väljakutse pakkuda muukeelsete laste jaoks teise keele õpet, mis loob aluse edasiseks eestikeelseks õppimiseks.

Eesti ühiskonnas on viimastel aastatel suurenenud muukeelsete perede arv, eriti suuremates linnades nagu Tallinn ja Narva, kus vene, ukraina ja teiste keelt kasutamine on levinud. Selle tõttu peavad lasteaedade järjest enam tegelema küsimusega, kuidas tõhusalt toetada laste teise keele õppimist ning samal ajal säilitada usalduslik suhe lapsevanematega. Paljude vanemate eesti keele oskus on piiratud ning nende teadlikkus erinevatest võimalustest võib olla madal. See esitab lasteaiaõpetajatele uus väljakutseid ja nõuab süsteemset koostööd.

Töö autor valis oma uurimuse läbiviimiseks Tallinna Mardi lasteaia, kuna sealne keskkond on mitmekultuuriline ja mitmekeelne, kus töötab hulk kogunud õpetajaid ning lapsed õpivad eri keele- ja kultuuritaustadest. Isiklik motivatsioon antud teema valikul tuleb varasematest kogemustest keeleõppe toetamise vallas ning soovist paremini aru saada, kuidas lapsevanemad ja lasteaed saavad koos aidata muukeelsete laste eesti keele arengut. Autor on olnud juba varem seotud keeleõppega ning märkab selle temaatika olulisust Eesti haridussüsteemis, arvestades samas ka muutuvat rahvastikukoosseisu.

Uurimisprobleem:

Paljud muud keelt kõnelevad lapsed vajavad eesti keele tõhusamaks ja ladusamaks omandamiseks täiendavat igakülgset tuge. Muukeelsete laste vanematel võib olla raske oma lapse keeleõpet toetada, kui nad ise ka eesti keelt ei oska. Keeleõppe eeldab lapsevanemate ja lasteaia tihedat koostööd pakkumaks lapsele järjepidevat igapäevast toetust.

Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada lapsevanemate teadlikkust muukeelsete laste eesti keele kui teise keele omandamise toetamisest ning kaardistada koostöövõimalused lasteaia ja lapsevanemate vahel.

Uurimisküsimused:

1. Milline on lapsevanemate roll muukeelsete laste õpetamisel ja eesti keele valdamisel?

2. Kuidas saavad õpetajad ja lasteaed luua keeleõppe toetamiseks koostöövõrgustiku lapsevanematega?
3. Millised on peamised takistused ja võimalused lapsevanemate kaasamisel eesti keele õppimisel?

Töö koosneb kahest põhiosast: teoreetilisest ja empiirilisest osast. Töö teoreetilises osas autor annab ülevaate lapsevanemate rollist, koostöö lasteaia ja perede vahel ning vanemate kaasamise takistustest ja võimalustest. Teises, empiirilises osas, kirjeldab autor läbiviidud uuringut, analüüsib uuringutulemusi ja teeb järeldusi.

Töös autor kasutab kvalitatiivset uurimisviisi. Intervjuu küsimused saadeti Tallinna Mardi lasteaia õpetajatele ja lapsevanematele, kes on muukeelse või kakskeelse lapse vanem.

1. LAPSEVANEMATE JA LASTEAIJA KOOSTÖÖ MUUKEELSETE LASTE EESTI KEELE OMANDAMISEL

1.1 Lapsevanemate roll lapse eesti keele kui teise keele omandamisel

Lapse esimene kokkupuude keelega toimub kodus ning tema emakeele kujunemises mängivad keskset rolli vanemad ja kodune keskkond. Tavaliselt õpib inimene oma emakeele selgeks juba varajases lapsepõlves ilma otsese ja teadliku õpetuseta. Laps omandab keele selle põhjal, kuidas tema ümber räägitakse, ning seda arengut väljastpoolt oluliselt mõjutada on keeruline (Kaivapalu, 2007). Samuti on kodu oluline koht, kus laps õpib esimesed toimetulekuoskused, kodu kui õppimis- ja arengukeskkond mõjutab oluliselt lapse igapäevast hakkamasaamist. Kodune kasvatustöö ei ole sama kindlalt reguleeritud kui haridusasutustes, kuid vanemate roll on sealjuures määrava tähtsusega, nemad suunavad lapse huvisid ja tegevusi. Just vanemad otsustavad, milliseid väärtusi ja oskusi oma lapsele edasi anda (Rannut, 2004, lk 77).

Teise keele õppimine varases eas on raske ja mitmekülgne protsess, kus vanematel on oluline roll. Eestis pööratakse palju tähelepanu sellele, et eesti keel jääks riigikeeleks, sellepärast ollakse arvamusel, et vanemate aktiivne osalemine eesti keele õpetamisel on tähtis. Olukorra teadvustamine ja sellest arusaamine aitab paremini mõista edukamat keeleõpet, kus pööratakse tähelepanu lapse sobitumist eesti kultuuri ning lapsevanema ülesanne on luua talle soodustav ja keele õppimist toetav keskkond kodus. Vanemad mõjutavad väga palju oma lapse arvamust ja suhtumist eesti keelde ja kultuuri. Klaas-Lang (2024) mainib seda, et eesti keele õppele üleminekuks õppeasutustes on vaja teha tihedat koostööd lapsevanematega. Lapsevanemad mängivad olulist rolli keelekeskkonna valimisel, panustades laste eesti keele õppimise protsessi, see on eriti oluline peredele, kelle emakeel erineb riigikeelest.

Lapsevanemad peaksid looma kodus soodsa keelekeskkonna, mis toetaks lapsel positiivset suhtlust ja arengut. Selliste tegevustega nagu raamatute lugemine, multikate vaatamine ja mängimine eesti keeles saavad lapsed parandada oma keeleoskust ning arendada kuulamis- ja kõnevõimet (Harno, 2021). Laps õpib just igapäevaste rutiinsete tegevustega eriti kergelt uusi sõnu. Kui lapsevanem näitab huvi eesti keele vastu, võib see lapse jaoks olla suureks eeskujuks ja see väga kõvasti motiveerib last ka keelt õppima. Positiivne suhtumine eesti keele õppimisele motiveerib last ja alandab stressi, seose teise

keele omandamisega. Suureks toetuseks keele omandamisel võib olla keegi pere liikmetest, kes on juba omandanud eesti keele. Lapsevanemate toetus võiks mitte jääda kinni ühele asjale, sest see võib muuta emotsionaalseks toeks. Lastevanemate emotsionaalne toetus, võimaldab lapsel olla julgem ja laps ei karda teha vigu. Lastel võivad esile tulla erinevad takistused, mis on seotud teise keele omandamisega. Selleks, et vältida takistusi on oluline, et lapsevanemad aitasid ja toetasid oma last. Lapsevanemad saavad oma kaasatuse kaudu motiveerida last ning kujundada temas positiivset suhtumist õppimisse (Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed, 2011).

Kahjuks on tänapäeval sageli märgata, et vanemate vastutustunne lapse kasvatamisel ja ettevalmistamisel ühiskonnaeluks on nõrgenenud. See on kahetsusväärne, sest vanemate kaasatus haridusse tooks kasu nii lastele kui ka neile endile, see võib tõsta vanemate enesehinnangut ja -kindlust, pakkuda uusi ideid lapse toetamiseks õpingutes ning parandada teadlikkust lapse arengust ja tema keelekeskkonna mõjust. Seega, mida rohkem vanemad teavad haridusest ja õppimisest, seda paremini suudavad nad oma lapsi õppimise protsessis toetada. (Rannut, 2004, lk 79-89). Eriti oluline on vanemate toetus juba lasteaias, kus eesti keele õppimine on kohustuslik. Vanemad on lapse jaoks nii motiveerijad kui ka eeskujud. Teise keele õppimise puhul on lapsevanemate osalus ja tugi määrava tähtsusega. Lapse soov õppida teist keelt sõltub suuresti sellest, millist tähtsust ja rolli see keel koduses keskkonnas omab.

Uuringud näitavad, et lapse keeleline areng on tihedalt seotud vanemate haridustaseme ja sotsiaalmajandusliku taustaga. Loomulikult leidub peresid, kus räägitakse sujuvalt kahte keelt, sellisel juhul räägib laps aktiivselt mõlemas keeles ja mõistab neid võrdselt. Selline kakskeelsus on siiski pigem haruldane ning esineb enamasti peredes, kus kasutatakse igapäevaselt nii eesti kui vene keelt. Sel juhul võib kakskeelsust käsitleda kui väärtuslikku kingitust lapsele (Peegel, 2010). Kui aga kodus räägitakse ainult vene keelt, muutub lapse arendamine tõeliselt kakskeelseks märksa keerulisemaks. Sageli tunnevad vene keelt kõnelevad vanemad muret, et tavaprogramm ei taga piisavat eesti keele oskust, et laps saaks Eestis edukalt haridusteed jätkata. Nõrk eesti keele tase tekitab peredes ärevust ja ebakindlust laste tuleviku suhtes. (Rannut, 2005, lk 51-52).

Mäesalu (2013) oma uuringus selgub, et eesti-ameerika perede vanemad suhtuvad erinevalt oma lapse kakskeelsusesse. Üks osa püüab säilitada sidet Eestiga, aktiivselt

toetavad eesti keele õpet, teised see vastu eelistavad kasutada inglise keelt, kui põhikeelt. Uuring näitab, et vanemate positiivne suhtumine mitmekeelsusse, soodustab edukamat omandamist mõlemas keeles ja kujundab rahvastiku inditeeti. Eesti traditsioonide säilitamine ja osalemine kultuuriüritustel ning suhtlemine eesti keelt valdavate inimestega, toetavad lapse kultuurilise identiteedi kujunemist ja tugevdavad tema seotust oma juurtega. Soome alusharidus sätestab, iga omavalitsus peab tagama, et laps saaks alusharidust emakeeles- olgu selleks soome, rootsi või saami keel. Kui omavalitsus ning omavalitsusliit on kakskeelne ja kuhu kuuluvad kakskeelsed või nii soome- kui ka rootsikeelsed omavalitsused, on kohustus alusharidus korraldada mõlemas keeles. Seadusest tulenevalt on vajalik pakkuda teenust nii, et teenuse kasutajal on võimalik valida, et kas soovib alusharidust soome või rootsi keeles (Finlex 2018).

Junolainen (2024) väidab, et muukeelsest keskkonnast laste integreerimine eesti keskkonna nõuab tihedat koostööd vanematega. Paide lasteaegade näitel näitavad uuringud, et eesti keele õpe toimub efektiivselt, kui vanemad aktiivselt suhtlevad õpetajatega, osalevad õppeprotsessis ja toetava keele arengut kodus. Lapsevanemad saavad õppeprotsessis kaasa lüüa erinevate meetoditega. Esimene võimalus on pidev õpetajatega suhtlemine ja teine võimalus on erinevate strateegiate välja mõtlemine, sellised tegevused toetavad lapse keelelist arengut. Lasteaia erinevad ühisüritused, nagu lastevanemate koosolekud ja ühistegevused, toetavad lapsevanemate aktiivset osalust ning aitavad luua lapsele turvalise ja toetava keelekeskkonna. Et paremini toetada oma last eesti keele omandamisel, peaks lapsevanem luua koostöösuhteid peredega, kus kasvab samuti muu- või kakskeelne laps, et jagada kogemusi, saada vastastikust tuge ning vahetada keeleõppe toetavaid tegevusi. Sellises olukorras lapsevanem loob oma lapsele võimaluse igapäevaselt keelt arendada ja rikastada lapse sõnavara.

De Houwer ja Ortega (2021) rõhutavad oma uuringus varajase kokkupuute olulisust teise keelega. Samal ajal on tähtis, et lapse arengut toetaksid nii lapsevanemad kui ka õpetajad erinevate keeleõpet toetavate tegevuste kaudu. Keeleoskuse ja kohanemisvõime arengut soodustab teise keelega tutvumine juba varases eas, eriti kui see toimub järjepidevalt ja korrapäraselt. Lapsevanemad saavad keele omandamist toetada igapäevase suhtluse, ettelugemise ja kuulamistegevuste kaudu. Pidev kokkupuude keelekeskkonnaga arendab lapse võimet mõelda, kohaneda ja tulemuslikult lahendada suhtlusolukordi. Lapsevanemate toetus mängib keele omandamisel kesksel rolli, aidates lapsel paremini

kohaneda mitmekeelses keskkonnas, arendades tema suhtlemisoskust ja õppimisvõimet ning toetades isiksuslikku ja kultuurilist arengut.

1.2 Koostöö kodu ja lasteaia vahel keeleõppe toetamisel

Koostöö lapsevanematega on oluline osa lasteaia igapäevatööst. Kui lapsevanem siseneb lasteaeda, algab sellest hetkest lasteaia ja perede vaheline koostöösuhete. Selline koostöö on oluline eeldus lapse turvatunde kujunemiseks ning tema mitmekülgses arenguks nii kodu- kui ka lasteaia keskkonnas. Tulemusliku koostöö aluseks on lapsevanemate ja õpetajate ühised arusaamad teineteise ootustest ning valmisolek toetada last koostöiselt. Tõhus suhtlus ja ootuste vastastikune selgitamine aitab ennetada võimalikke arusaamatusi ja probleeme (Õun ja Suur, 2009, lk 138). Lasteaiaõpetaja jaoks on oluline luua iga lapse vanemaga toimiv ja austusel põhinev koostöösuhete. Selline koostöö on esmane alus, mille kaudu laps õpib mõistma ning väärtustama nii ennast kui ka teisi. Et mõista ja toetada lapse arengut, tuleb õpetajal arvestada perekonna vajaduste ja kultuuriliste väärtustega. Õpetaja peab olema avatud ja huvi tundev ning hoiduma kriitikast, kui vanemate kasvatusviisid erinevad Eestis tavapärasest. Nii õpetajad kui ka lapsevanemad peaksid olema valmis kohanema kultuurierinevustega. Peredelt saadud info võib õpetajale pakkuda uusi vaatenurki, kuid oluline on ka erialane teoreetiline teadmine ja praktiline kogemus. Igapäevane, hinnanguvaba suhtlus on vanematele väärtuslik (Piiir, 2016). Lasteasutus saab omalt poolt toetada kultuuridevahelist suhtlust, võimaldades peredel tutvustada oma keelt, kultuuri ja kombeid. Kui keelebarjäär segab suhtlust, võib kaasata tõlgi, see ei pea olema professionaal, vaid näiteks pere vanem laps, kes valdab mõlemat keelt.

Muukeelse lapse jaoks teise keele omandamise protsess on tähtis osa tema elus ja on vaja, et see protsess toimub mitte ainult lasteaias vaid ka kodus. Markova (2022) bakalaureusetöös tuuakse esile, et keele arengus on oluline teha koostööd kodu ja lasteaia vahel. Selleks, et laps saaks paremini toime tulla keelekeskkonnas, peavad lapsevanemad ja õpetajad tegema tihedat koostööd lapse varases keele omandamise etapis. Samas toob Kööp (2017, lk 350) välja põhimõtted koostöös lapsevanematega: üksteisega arvestamine, väärtustamine ja abivalmidus.

Õun ja Suur (2009, lk 139) toovad välja koostöö olulised komponendid: regulaarne infovahetus, vanemate kaasamine ühistegevustesse, individuaalne lähenemine igale

perele ning kultuurierinevuste arvestamine keeleõppe protsessis. Tõhus kahesuunaline suhtlus lasteaia ja lapsevanemate vahel võimaldab probleemidele kiiremini reageerida ning kohandada õppeprotsessi vastavalt lapse vajadustele.

Ward ja Perry (2021) kirjeldavad oma töös erinevaid koostöövorme õpetajate ja lapsevanemate vahel, sealhulgas konsultatsioonid, ühised projektid ning osalemine ühisüritustel. Kaasaegsed tehnoloogilised vahendid, nagu e-päevikud ja erinevad veebiplatvormid, aitavad tugevdada suhtlust pere ja lasteaia vahel. Samuti on oluline rakendada individuaalset lähenemist, näiteks korraldada ühistegevusi ja kaasata lapsevanemaid keelekeskkonna kujundamisse, kasutades selleks kakskeelseid raamatuid ja multimeediamaterjale.

Uggr (2011) uuris lasteaegade direktorite rolli tõhusa koostöömudeli kujundamisel ning rõhutas nende algatusvõime tähtsust partnerlussuhete loomisel lasteaia ja perekondade vahel, mis on keele edukaks omandamiseks oluline tegur. Olulist rolli mängivad ka lapsevanematele suunatud koosolekud ja seminarid, mis toimuvad avatud ja kaasavates keskkondades ning mille eesmärk on suurendada vanemate teadlikkust ja oskusi keeleõppe toetamisel kodustes tingimustes.

Šeth ja Kalin (2011) oma uuringus märgivad, et peamised takistused vanemate ja õpetajate vahel on ajapuudus, erinevus õppemeetodis ja keelebarjäärid kakskeelsete peredega. Nendega toimetulekuks on vaja välja töödelda individuaalne strateegia, arvestada iga pere eripärasustega ja kohaneda kasvatus meetodit lapse vajadusest lähtuvalt.

Varasemad uurimused on käsitlenud õpetajate valmisolekut, kui nende rühma tuleb laps, kelle keeleline ja kultuuriline taust erineb. Tambetsi (2016) uuring näitas, et õpetajad teevad sihipärast ettevalmistust, kui rühmaga liitub eri taustaga laps. Koostöö perega hõlmas lapse emakeele oskuse, toitumisharjumuste, usuliste veendumuste ning vanemate ootuste kaardistamist, samuti lepiti kokku koostöö põhimõtetest kirjalikult. Õpetajad tõid välja, et koostööraskused vanematega olid sageli tingitud arusaamatustest, mis tekkisid keelelistest erinevustest. Lisaks mainiti probleeme mis seonduvad erinevate suhtlemisstiilide, kultuuriliste taustade ja religioossete tõekspidamistega. Lisaks on vaja tõsta lapsevanemate kompetentsust läbi erinevate õppeprogrammide, koolituste, seminaride, infolehtede ja töötubade.

Todurova (2014) uuris lapsevanemate hinnanguid keeleliselt erineva taustaga laste sotsiaalsete oskuste kohta Eesti lasteaedades. Selgus, et vanematele on oluline saada teavet lapse päevast, õpetajaga tekkivast suhtest, õppetegevuse sisukusest ja kooliks ettevalmistusest. Veidi üle poole vastanutest tundsid, et neil on õpetajate ja juhtkonnaga hea kontakt ning piisavalt tagasisidet, kuid osa vanematest jäi lasteaia koostööga rahulolematuks. Nende hinnangul oli tagasiside napp ja osad vanemad ei osalenud koostöös ka ise aktiivselt. Beršivili (2014) uuringu põhjal tuleb arvestada, et rühmaga võib liituda üha enam eri keele- ja kultuuritaustaga lapsi. Sellisel juhul tuleb õpetajal arvestada täiendavate tööülesannetega – näiteks individuaalse õppekava koostamine ja õppemetoodika kohandamine. Seejuures on tihe ja toimiv koostöö perega ülioluline. Mitmekultuurilise alushariduse kontekstis on tähtis õpetada lastele inimeste mitmekesisust, avardades nende maailmapilti ning luues selleks toetava ja mitmekesise kasvukeskkonna.

Arenguveestluse tulemused pakuvad väärtuslikku infot lapse arengutaseme kohta ja aitavad kujundada individuaalset lähenemist. Kuigi arenguveestlused on tõhus vahend lapse arengu hindamiseks, võib see vanemate jaoks olla pinget tekitav (Almann, Kuuse ja Viljastu, 2013). Üheks peamiseks koostöövormiks lapsevanemate ja õpetaja vahel on arenguveestlus, mis tuleb korraldada vähemalt kord aastas, et analüüsida lapse arengut. See pakub võimaluse keskenduda lapse individuaalsetele vajadustele ja planeerida edasisi samme arenguks.

Sirje Almann (2009, lk 52) rõhutab oma artiklis “Partnerlus- lasteaia ja lapsevanemate koostöö alus”, et pered on omavahel väga erinevad. Mõned neist, eriti need, kellel on raskusi igapäeva toimetulekuga, ei ole võimelised või ei soovi lasteaia tegevustes kaasa lüüa, mistõttu jääb suurem osa vastutusest lapse kasvatamisel lasteaia kanda. Samal ajal leidub ka peresid, kes tahavad lasteaia elus aktiivselt osaleda, esitavad kõrgeid ootusi ning lähenevad koostööle kriitilise pilguga.

Sellist lahendust võiks siiski kasutada üksnes lihtsates suhtlusolukordades. Suhete arenedes on oluline koos vanematega arutada lapse haridustee jätkumist, olles õpetajana nii nõustaja kui ka lapse arengut peegeldav partner. Vestlused aitavad vanemal paremini mõista lapse arengut ja langetada kaalutletud otsuseid koolitee osas (Kuuspalu, Märka, Soll, 2009). Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) rõhutab, et lapse arengut toetava koostöö eelduseks on usalduslik, lugupidav ja koostööle orienteeritud suhe lapsevanema ja õpetaja vahel. Vajadusel peaks pedagoog oskama suunata ja nõustada

lapsevanemat, et toetada lapse heaolu. Samuti on lapsevanemal õigus osaleda õppe- ja kasvatustöö planeerimises ja elluviimises.

Markova (2022) uurimistöö keskendus pilootprojekti tulemustele, mille eesmärk oli tugevdada koostööd lasteaedade ja lapsevanemate vahel. Positiivseid tulemusi andsid temaatilised üritused, vanemate kaasamine õppeprotsessi ning keelekeskkonna teadlik kujundamine, need tegevused toetasid laste keele omandamist nii lasteaias kui ka koduses keskkonnas. Eriti tõhusaks osutusid lahtiste uste päevad, lapsevanemate osalemine õppetegevustes ning ühised projektid, nagu perelavastused ja lugemisõhtud.

Jane Rätsepa ja Mai Pärdi (2012, lk 47) uurimistöö „Esivanemate töökultuuri väärtustamine ja edasiandmine lasteaias“ näitas, et töökasvatuse puhul on pereliikmete eeskujul oluline roll ning õpetajad peavad vanemate kaasamist oluliseks ja rakendavad seda oma tegevustes. Vanemaid saaks ja tuleks kaasata eelkõige läbi praktiliste elukutsete tutvustamise, kus keskendutakse täiskasvanu töö sisule ja tähendusele.

Liia Kukli (2017) bakalaureusetöö „Lastevanemate ja 6–7-aastasete laste arvamus töökasvatusest Jõgeva valla lasteaedade näitel“ näitas, et paljud lapsevanemad ei olnud kursis töökasvatuse tähendusega ega osanud seetõttu nimetada tegevusi, mis lasteaias selle valdkonnaga seotud on. Sellist arusaamatust saab ennetada regulaarsete igapäevaste vestluste kaudu õpetajatega, mille käigus saab lapsevanem teavet oma lapse iseseisvuse ja eneseteenindusoskuste arengust (Saarits, 2008, lk 90)

Rannut (2003) toob oma töös välja, et peamine mõju koostööl on õppimis protsessi parandamine ja aktiivne vanemate osalemine. Selleks, et paremini aru saada keele progressist ja lapse vajadusest on vaja osaleda tegevustes ja üritustes, kus osalevad kõik pered ning regulaarne konsulteerimine õpetajatega (Almann, 2006). Üks tõhusamaid lähenemisviise keele omandamise toetamisel on individuaalse õppekava koostamine ning pere toetamine, arvestades iga lapse ja pere eripära. Koostöö perede ja lasteaias vahel on keeleõppe edukuse seisukohalt keskse tähtsusega ning selline partnerlus on võtmetegur lapse keelelises arengus. Tõhusa koostöö eelduseks on vastastikune usaldus, mitmekesiste õppemeetodite rakendamine ning lapsevanemate aktiivne kaasamine õppeprotsessi. See mitte ainult ei toeta lapse kõne arengut, vaid muudab keeleõppe huvitavamaks, tähenduslikumaks ja turvalisemaks.

1.3 Lapsevanemate kaasamise takistused ja võimalused keeleõppes

Muukeelne laps vajab keele omandamiseks varajases eas vanemate tuge. On oluline tihedalt koostööd teha lapsevanematega, et tagada lapsele sujuv üleminek eesti keele õppesse ning edukas teise keele omandamine (Treilmann, 2021).

Koostöö alustamine varakult on oluline, et vältida erinevaid võimalikke probleeme. See aitab mõista nii lapsevanemate kui ka lapse vajadusi ning luua usaldusväärne ja avatud suhe. Lapsevanemate suhtumine lasteasutusse ja nende hoiakud võivad olla otsustava tähtsusega eduka koostöö tagamiseks (Valk ja Ress, 2016, lk 44). Õpetaja koostöövõime on samuti oluline, nagu on esitatud õpetaja tase 6 kutsestandardis vajalike isikuomaduste juures (Kutsekoda veebileht, 2021). Õpetaja peab olema teadlik perede elukeskkonnast ning mõistma iga pere vajadusi ja võimalusi (Almann, 2009, lk 52-53).

Vanematega koostöö tegemisel võib esineda mitmeid takistusi, mis võivad tekkida erinevate arusaamatuste tõttu. Eriti on see aktuaalne lapsevanemate puhul kes ise ei kasuta igapäevaselt eesti keelt või nende puhul kes ei valda eesti keelt üldse (Argus jt., 2021). Eestikeelses keskkonda integreerumiseks peavad vanemad ületama erinevaid takistusi. Suurim takistus millega lapsevanemad võivad kokku puutuda, eriti uued immigrandid on huvi puudus eesti keele õppe vastu. Seda võib tagada eesti keele oskuse puudus või selle vähene kasutamise võimalus. Veel üheks takistuseks on positiivse eeskuju puudus või teise keele kasutamise võimaluse puudus (Möll, 2022).

Lukk (2009, lk 21) tõi esile, et vanemad võivad karta liigset sekkumist laste haridusellu, kuna nad kardavad, et nende tegevused võivad põhjustada halvustavat suhtumist õpetajate või kaaslaste poolt. Lasteasutuse ülesanne on luua keskkond, kus lapsevanemad on oodatud aktiivselt osalema lasteaiaelus. Koostööd mõjutavad tegurid on mitmekesised ja võivad olla seotud ühe või mõlema osapoolega. Nende tegurite arvestamine ja nende vältimiseks tegutsemine on oluline, et saavutada tõhus koostöö.

Eesti keele kasutus langeb, kui motivatsioon selle kasutamise vastu nõrgeneb. Samuti võivad lapsevanemad kaotada keele vastu huvi, kuna nad kardavad eksida ja neil ei ole piisavalt julgust või oskust keelt kasutada (Taal, 2016). Mõned lapsevanemad on arvamusel, et nad ei pea ise osalema oma lapse teise keele arengus ja et sellega peab tegelema lasteaed või kool. Uuringus selgus, et kui lapsevanemad toetavad oma lapse

keelelist arengut, siis lapsel keele omandamine protsess on kiirem ja sujuvam (Argus jt., 2021).

Kullamaa (2015, lk 28) uuringust selgus, et koostööd soodustavad tegurid on: lapsevanema huvi lasteaiaelu vastu, head suhted õpetaja ja lapsevanema vahel, aktiivne, osavõtlik ja avatud suhtlus, sagedane ja järjepidev suhtlemine, positiivne isiksuseomaduste omamine õpetajal, ühised üritused ning selged eesmärgid ja õigeaegne teabevahetus. Hea koostöö saab areneda, kui mõlemad osapooled on huvitatud lasteasutuse tegemistest, neil on omavahelised head suhted, nad on aktiivsed ja järjepidevad ning on kokku leppinud ühised eesmärgid. Koostööd takistavad tegurid tulenevad tihti mõlemast osapoolast ja neid saab jagada kolme kategooriasse: suhtlusprobleemid, kultuurilised eripärad ja isiklikud takistused (Valk ja Ress, 2016, lk 24).

Varasemad uuringud on näidanud, et kõige sagedasemad koostööd takistavad tegurid on ajapuudus ja lapsevanemate vähene huvi (Suur, 2014, lk 24), mida saab pidada suhtlusprobleemideks. Kullamaa (2015, lk 27) bakalaureusetöös toodi esile, et koostööd võivad takistada ka vanemate negatiivsed hoiakud lasteasutuse suhtes, samuti nende kinnine, arglik või ülbe käitumine. Õpetajad on leidnud, et lapsevanemate kaitseinstinktid võivad ebameeldivate sõnumite puhul muutuda tõrjuvaks. Need isiklikud probleemid võivad olla seotud ebameeldivate mälestuste või negatiivsete tunnetega lasteasutuse suhtes (Valk ja Ress, 2016, lk 24). Takistuseks võib olla ka õpetaja endapoolse kindlustunde ja julge suhtlemisoscuse puudumine probleemsetes olukordades (Almann, 2006, lk 94). Paljudel vanematel on keeruline mõista lasteaia süsteemi toimimist. Valede meetodite kasutamine laste kodus võib kahjustada lapse arengut ja muudab koostöö lasteaia ja kodu vahel keeruliseks, kuna vanemad ei tea, kuidas lapsi kõige paremini toetada (Sarapuu, 2019).

On olemas mitu erinevat programmi kus saab eesti keelt õppida, kuid mitte kõigil ei ole võimalust neid kasutada. Petrov (2023) toob välja, et keelekursused mis on suunatud täiskasvanutele, ei arvesta nende võimalusi ja nõuavad palju aega keskendumisele. Samas seisneb probleem selles, et tasuta kursuseid on vähe või pakuvad ebasobivat aega st, et töötav inimene ei saa seal osaleda. Kursuse kättesaadavus sõltub ka asukohast: suurtes linnade on suurem valik kui väikestest linnadest (Möll, 2022).

Muukeelsed ja erineva kultuuritaustaga pered võivad tunda ebamugavust eesti keele kasutamisel kuna kardavad teha vigu ning sellepärast olla vastumeelsed osalema eestikeelses keskkonnas (Taal, 2016). Mõned vanemad ei pruugi kaaluda, kuidas nende laps suudab toime tulla eesti keelt kõnelevas keskkonnas, eriti juhul, kui nende perekonnas ei kasutata lisaks emakeelele muid keeli (Argus jt, 2021). Lapsevanemate huvi eesti keele vastu väheneb, kuna arvatakse, et keeleõpe on lapsepõlves kiirem ja lihtsam. Sarapuu (2019) märgib intervjuus, et lapsevanemad võivad keeleoskuse puudumise tõttu olla oma lapse suhtes abitud. Parema keele omandamisega toimetulekuks võiksid lapsevanemad kaaluda keelesõbra leidmist. Lasteaias on võimalik luua toetav keelekeskkond, mis aitab kaasa mitte ainult laste, vaid ka nende vanemate keeleõppele. Keeleoskuse arendamiseks saab korraldada eestikeelseid ühistegevusi, kuhu on kaasatud nii lapsed kui lapsevanemad. Samuti võib pakkuda vanematele individuaalseid vestlusi, et toetada nende keeleõpet ja suurendada osalust laste haridusprotsessis. Lapsevanemad võivad leida keelesõbra keskkondadest, kus nende laps viibib (Treilmann, 2021). On oluline rõhutada lapsevanematele eesti keele õppe eeliseid, mis aitavad nii talle endale kui ka tema lapsele keeleoskust omandada. Erinevad meedia rakendused võivad samuti aidata vanematel omandada keelt sobiva tempos vastavalt nende enda ajakavale (IBS). Lapsevanemate osalus eesti keele õppimisel mängib olulist rolli lapse keelelises arengus. Olemasolevate väljakutsete ületamine ja mitmekülgsete võimaluste ära kasutamine vanemate kaasamisel aitab luua kindla põhja laste keeleoskuse arendamiseks.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1. Uurimistöõ eesmärk ja uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada lapsevanemate teadlikkust muukeelsete laste eesti keele kui teise keele omandamise toetamisest ning kaardistada koostöövõimalused lasteaia ja lapsevanemate vahel.

Selleks, et saavutada eesmärgi seati järgmisi uurimisküsimusi:

1. Milline on lapsevanemate roll muukeelsete laste õpetamisel ja eesti keele valdamisel?
2. Kuidas saavad õpetajad ja lasteaed luua keeleõppe toetamiseks koostöövõrgustiku lapsevanematega?
3. Millised on peamised takistused ja võimalused vanemate kaasamisel eesti keele õppimisel?

2.2. Uurimistöõ metoodika ja protseduuri kirjeldus

Uurimistöõ läbiviimiseks kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit ning andmete kogumiseks viidi läbi struktureeritud intervjuud. Selleks koostati kaks erinevat intervjuu küsimustikku: üks lasteaiaõpetajatele (vt Lisa 1) ja teine lapsevanematele (vt Lisa 3). Küsimustik sisaldas 9 küsimust. Uuringus osales kokku 13 lapsevanemat, 12 lasteaiaõpetajat ja 2 õpetaja assistenti.

See uuring viidi läbi ajavahemikus 19.02.2025-06.03.2025. Uurimise läbiviimiseks valiti Tallinna Mardi lasteaia muukeelsed või kakskeelsed pered ning õpetajad. Enne uuringu läbiviimist saadeti Eliisi süsteemi kaudu kutse intervjuule ja intervjuu küsimused, et lapsevanemad ja õpetajad saaksid nendega eelnevalt tutvustada. Enne intervjuude läbiviimist, tegi autor proovi intervjuu, et saada teada, kas koostatud küsimused on mõistetavad ja kas neile on võimalik vastata. Proovi intervjuu kestis umbes 10 minutit, mille käigus sai töö autor teada, et mõned küsimused ei sobi ja mõned peaks ümber sõnastada, et saavutada uurimistöõ seatud eesmärk.

Intervjuude läbiviimiseks lepiti lapsevanematega ja õpetajatega eelnevalt kokku neile sobiv aeg. Intervjuud viidi läbi Tallinna Mardi lasteaia õpetajate toas ja individuaalselt, ajavahemikul 08.00-09.00 või 13.00-15.00. Autor küsis luba vestlust salvestada ja kasutas

vestluste salvestamiseks mobiiltelefoni diktofoni. Intervjuud kestsid keskmiselt 10 minutit ja ühe intervjuu transkribeerimiseks kulutas autor umbes 2 tundi.

2.3. Valimi moodustamine ja iseloomustus

Valimi moodustasid Tallinna Mardi lasteaia õpetajad, assistendid ja muukeelsed või kakskeelsed pered. Valim on sihipärane valim, kus uurija proovib leida talle sobiva esindajat, lähtudes oma teadmistele ja kogemustele (Õunapuu, 2014, lk 143).

Uurimus viidi läbi 2025. aasta veebruaris ja märtsis Tallinna Mardi lasteaias. Valimisse kuuluvad Mardi lasteaia 13 lapsevanemat, kes kasvatavad muukeelset või kakskeelset last ning 12 lasteaiaõpetajat ja 2 assistenti, kes puutuvad kokku igapäevaselt muukeelsete lastega. Autor on eelnevalt küsinud juhtkonnalt nõusolekut, et läbi viia intervjuud lasteaias. Enne intervjuude läbiviimist saadeti lastevanematele ja õpetajatele küsimused, et nad saaksid nendega eelnevalt tutvuda. Vestluse alguses tutvustas töö autor oma uurimistööd, rõhutas vestluse anonüümsust ning selgitas, et nimede mainimine ei ole vajalik. Samuti küsiti osalejatelt nõusolekut vestluse salvestamiseks. Uurimuses osalenud õpetajate, lapsevanemate ja assistentide nimed on muudetud, et tagada nende anonüümsus. Intervjuus saadud tulemusi kasutati ainult selle bakalaureusetöö raames ja kolmandatele isikutele edasi pole andnud.

3. UURIMISTULEMUSTE ANALÜÜS

3.1. Lapsevanemate hinnang enda rollile lapse eesti keele kui teise keele omandamisel

Eesmärgi saavutamiseks otsiti vastust esimesele uurimusküsimusele: *“Milline on lapsevanemate roll muukeelsete laste õpetamisel ja eesti keele valdamisel?”*. Uurimisküsimusele vastuste leidmiseks viidi läbi intervjuud lastevanematega. Analüüsi käigus jagunesid vastused kuude kategooriasse, mis kajastavad lapsevanemate osalust ja panust nende laspe keeleoskuse arengus.

Esimene kategooria on keele tähtsus ja toetamise motivatsioon:

Enamik küsitletud lapsevanematest rõhutas eesti keele omandamise olulisust lapse edukaks kohanemiseks nii ühiskonnas kui ka õppesüsteemis. Paljud vanemad püüavad luua kodus keeleõpet soodustava keskkonna:

LV2: Me mõistame, et laps peab oskama eesti keelt, et tal oleks lihtsam koolis õppida ja sõpradega suheldes.

LV8: Laps peab saama aru ja rääkima, meie tahame, et tal oli lihtsam siin elada.

Motivatsiooni toetab sageli soov, et laps tunneks end eestikeelses keskkonnas turvaliselt ja enesekindlalt.

Teine kategooria on keele kasutamine igapäevaselt:

Lapsevanemad rääkisid, et nad püüavad kasutada eesti keelt kodus nii palju, kui ise oskavad. Nad panevad mängima audio- ja videomaterjale, loevad raamatuid, kordavad sõnu, mis laps õppis lasteaias:

LV10: Kodus kuulame laule ja vaatame lastesaateid eesti keeles.

LV1: Ma püüan lapsega korrata sõnu mis ta õppis lasteaias, kui ise ei saa kõigest aru.

LV4: Meie kokku leppimise, et õhtuti natuke räägime ainult eesti keeles- see aitab.

Paljud lapsevanemad seovad keelekasutuse kindlate tegevustega, nagu toidu valmistamine, koristamine või jalutuskäigud, et keel omandatud loomulikus keskkonnas.

Kolmas kategooria on lapsevanemate keele teadmine piiratud:

Vaatamata sellele, et lapsevanem soovib aidata oma last, vahepeal võib lapsevanem kokku puutuda keele teadmise raskusega. See puudutab õppematerjalist aru saamist ja lasteaia õpetajaga suhtlemist:

LV9: Vahepeal ei saa aru mis on ülesandes on kirjutatud, pean tõlkima.

LV13: Lasteaia õpetajaga räägin vene keeles, kuid püüan õppida keelt, et natukene saada aru millest jutt on.

See näitab, et lapse keeleline areng on osaliselt seotud vanema keeleoskuse tasemega ning valmisolekuga keelt omandada.

Neljas kategooria on toetus lasteaia poolt ja koostöö:

Lapsevanemad hindavad õpetajate abi ja koostööd väga kõrgelt. Paljud märkasid, et konkreetne tagasiside ja õppematerjalid, mida õpetajad pakuvad, aitavad neil kodus keeleõpet toeks olla. Suhtlemine õpetajaga annab lapsevanematele selgus ja kindluse selle osas, kuidas oma last toetada:

LV12: Õpetaja ütles millised sõnu on vaja korrata- me kodus mängime sõnakaardi.

LV3: Hästi kui annavad sõnu mis peab õppima- ma prindin neid välja ja riputan külmkappi peale.

Samuti peetakse vajalikuks rohkem juhiseid, kuidas kodus muukeelsete laste eesti keeleõpet veelgi paremini toetada.

Viies kategooria on positiivne toetus ja lapse motivatsioon:

Peredes pööratakse tähelepanu positiivse ja toetava keskkonna loomisele, mis soodustab lapse keeleõpet. Lapsevanemad usuvad, et laps õpib parema meelega, kui tunneb end kindlalt ega karda eksida:

LV5: Ma räägin, et eksida on normaale, oluline on proovida.

LV11: Kui lapsele meeldib, ta ise hakkab rääkima eesti keeles ja see tal tuleb välja

Mõned pered loovad mängulise ja loomulikku keeleõppekeskkonna, kus õppimine toimub vabalt ilma stressi ja surveta:

LV6: Me ei nõua- lihtsalt mängime, laulame ja ta ise pärast kordab.

Kuues kategooria on lapsevanemate raskused ja vajadused:

Mõned lapsevanemad tõid välja, et nad tunnevad ajapuudus ja väsimust pärast tööpäeva, mistõttu jääb keeleõpe tahaplaanile. Samuti väljendati vajadust arusaadavate ja praktiliste õppematerjalide järele, mida nad saaks kasutada kodus:

LV7: Peale tööd olen väga väsinud ja mitte alati on energia midagi õppida lapsega.

LV2: Tahaks rohkem materjale, et oleks aru saadavalt, kuidas lapsega kodus keelt õppida.

Samuti mõned lapsevanemad soovisid, et lasteaias oleks eesti keele huviring, kus lapsevanem saaksid koos oma lapsega keelt õppida:

LV8: Oleks hästi, et tegevused oleksid koos lapsevanemaga- lapsel on huvitav ja meile kasulik.

Esimese uurimisküsimuse analüüsi tulemusena ilmnis, et lapsevanematel on oluline osa lapse eesti keele omandamise protsessis. Nende kaasamine võib toimuda kas otseselt, näiteks keele igapäevane kasutamine, koos õppimine või õppematerjalide rakendamine või kaudselt, luues positiivse keskkonna ja julgustada last keelt kasutama. Ilmnis samuti mitmeid takistusi: lapsevanemate madal keele oskus, ajapuudus, piiratud ressursid ja vajadus süstemaatilisema juhendamise järele. Nendest tulemustest selgub vajalik toetust vanematele nii keele kui ka metoodika osas, et nad saaksid olla oma laste keeleõppe protsessis usaldusväärsed ja tõhusad koostööpartnerid.

3.2. Lapsevanemate ja õpetajate hinnangud koostööle kodu ja lasteaia vahel

Eesmärgi saavutamiseks püüti leida vastust ka teisele uurimisküsimusele, *kuidas saavad õpetajad ja lasteaed luua keeleõppe toetamiseks koostöövõrgustiku lapsevanematega.* Vastuste kogumiseks viidi läbi intervjuud lastevanemate, rühmaõpetajate ja assistentidega. Intervjuude analüüsi käigus ilmnisid mitmed positiivsed praktikad, kuid samuti tuli esile koostöö nõrkusi perede ja lasteaia vahel.

Tugevad koostöö küljed

Avatud ja kättesaadav suhtlus:

Nii lapsevanemad, kui ka õpetajad mainisid, et koostöö nende vahel toimub igapäevaselt. Lapsevanemad hindavad võimalust pöörduda õpetaja poole igal hetkel, arutleda lapse käitumist ja arengut, samuti saada soovitusi õpetajalt.

LV4: Õpetajaga saab arutada erinevaid küsimusi. Nad loovad kontakti ja annavad soovitusi, kui midagi häirib.

Õ10: Mõnikord piisab 2-3 minutid hommikul või õhtul, et rahuneda lapsevanemat ja anda kindlustunne, et lapsega on kõik hästi.

Ass1: Püüame pidevalt olla avatud, kui märkame, et vanem soovib midagi arutada, leiame selleks aega.

Regulaarne suhtlus aitab ennetada arusaamatusi ja toetavad lapse keele- ja sotsiaalsete oskuste arengut.

Ühisürituste korraldamine:

Intervjuus toodi esile mõned näited ühisürituste korraldamisest hommikul või õhtul, mis toetavad pere ja lasteaia omavahelist lähenemist ning koostööd.

Õ2: Siis kui lapsevanem osaleb üritustes, lapsed eriti rõõmustavad-nad näevad, et emme ja issi on ka lasteaia osa.

LV8: Me koos lapsega tegime kostüümi jõulupeoks, see oli nii lõbus.

Ass2: Lasteaias perepidu tähistamisel korraldame laada. Lapsevanemad hea meelega töid müügiks asju.

Sellised tegevused loovad tugeva sideme kodu ja lasteaia vahel, luues võimalusi keele harjutamiseks ning kultuuride vaheliseks suhtlemiseks.

Ühistegevused ja lapsevanemate kaasamine:

Samuti hinnati positiivselt ühist tegevust, kus lapsevanem saab korraldada erinevaid töötube või rääkida oma tööst.

LV2: Mulle meeldib, kui ma sain tulla ja rääkida ja näidata lastele millega ma iga päeval tegelen tööl.

Ass1: Me tihti kutsume lapsevanemaid korraldada tegevusi ja rääkida millega nad tegelevad või kus nad töötavad.

Õ6: Üks isa näitas lastele kuidas ehitada linnumaja, see oli väga huvitav.

Tegevused toetavad keelekasutuse loomulikke kontekste, kus laps saab kuulda erinevaid keeltes väljendusi ja seoseid reaalsusega.

Info levik ja mitmekesisus suhtluskanalid:

Õpetajad rääkisid, et kasutavad tihti erinevaid vorme lapsevanemate suhtlemiseks: Eliis, individuaalsed vestlused, lapse vastuvõtt hommikul või üleandmine õhtul.

LV12: Mul on väga meeldib see Eliisi keskkond tegelikult, et kui seal on kirjutatud, millega nad päeval tegelased ja siis ka pildid.

Ass2: Kuna õhtul tihti olen mina lastega, siis laste üleandmisel suhtlen lapsevanematega, räägin mis tegime päeval. Kui päeva jooksul oli mingi probleem või laps sai vigastuse siis räägin lapsevanemale sellest. Õpetaja kirjutab lapsevanematele Eliisi kaudu, mina õhtul küsin vanemate käest, kas nad on saanud selle kirja kätte.

Õ3: Eliisi kaudu jagame õppetegevuste eesmärkidega ja materjalidega mida kasutame tegevustest, et vanemad saaksid kodus jätkata lapse toetamist.

Läbipaistev ja mitmekesine info jagamine soodustab lapse keelelist arengut ka väljaspool lasteasutust.

Nõrgad kohad koostöös:

Lastevanemate ebahühtlane aktiivsus.

Õpetajad töid välja, et lapsevanemate aktiivsuse tase lasteaias on erinev. Mõned pered on väga aktiivsed ja osalevad hea meelega lasteaia elus, kuid teised on väga passiivsed ja ei tunne üldse huvi.

Õ12: On vanemad, kes regulaarselt osalevad, toovad uusi asju ja regulaarselt küsivad lapse arengust ja edu sammudest. On ka sellised kes kuidagi ei reageeri, nad isegi ei käi lastevanemate koosolekutel ja üritustes. Piiratud aeg: lapsevanemad kurtsid, et neil puudub tihti aega õpetajaga vestelda.

Ass1: Mõned vanemad ei vaata Eliisi saadetud sõnumeid, see teeb koostööd keerulisemaks.

See võib takistada lapse arengu pidevat jälgimist ning keeleõppe toetust koduses keskkonnas.

Piiratud aeg:

Mitmed vanemad rääkisid, et nende suur töökoormus ei võimalda neil õpetajatega piisavalt suhelda.

LV5: Peale tööd mitte alati on jõudu või võimalus vestelda õpetajaga. Vahepeal tahan teada lapse arengust rohke, kui ei ole piisavat aega.

LV10: Oleks hästi, kui võiks korraldada virtuaalseid vestlusi, mida saaks mugavalt tööpäeval teha.

Õpetajad tõid välja, et mõned vanemad ei jälgi Eliisi sõnumeid, mis muudab info edastamise keeruliseks. See näitab vajadust paindlikumate ja kättesaadavate lahenduste järele.

Ootused ja arusaamatus lasteaia tegevuse osas:

Mõned vanemad tahavad, et lasteaed informeeriks neid rohkem õppetegevuste eesmärkidest ja sisust.

LV9: Tahaks rohkem teada mida õpetatakse lastele. Mõnikord on selline tunne, et lapsega ainult mängitakse.

Õ3: Meile on selge, et mäng on õppimise viis, kuid mõne lapsevanemad jaoks tuleb seda rohkem selgitama.

Oluline on suurendada vanemate pedagoogilist teadlikkust, et nad mõistaksid keeleõpet kui osa terviklikust arengust.

Keelelised takistused ja kultuuriline erinevus:

Mõned õpetajad rõhutasid, et nad tunnevad vanematega suheldes raskust, eriti nendega kelle jaoks eesti keel ei ole emakeel.

Õ11: Mõnede lapsevanematega on raske leida ühist keelt millega rääkida, sest nad ei oska eesti keelt ega inglise keelt.

Õ8: Mina tunnen raskust vanematega suheldes, kuna ma ise ei valda inglise ja vene keelt, seetõttu ma pean iga kord leidma erinevaid lahendusi kuidas suhelda lapsevanematega.

Ass2: Olen kasutanud erinevad tõlkeäpe või palunud abi ka teiste õpetajatelt, et nad aitaksid tõlkida.

Need vastused rõhutavad, et oluline on suurendada lasteaedade suutlikkust kultuuride vaheliseks suhtlemiseks ning välja töötada kergesti kättesaadavad tõlkevahendid.

Teise uurimisküsimuse analüüsi tulemusena selgus, et vanemate ja lasteaia vahel toimuvat koostööd hinnatakse üldiselt positiivselt. Peamisteks tugevusteks on avatud kommunikatsioon, usaldus ning soov teha koostööd lapse heaolu nimel. Praktikas rakendatakse mitmeid suhtlemisviise, korraldatakse erinevaid üritusi ja kaasatakse vanemaid tegevustesse. Siiski toodi välja ka mõned probleemid: vanemate erinev aktiivsuste, ajapuudus, ootuste mitmekesisus ning keelebarjäärid. Parimate tulemuste saavutamiseks oleks vajalik luua ühtne süsteemsem ja teadlikum koostöövõrgustik, mis arvestaks perede mitmekesisusega.

3.3. Õpetajate hinnang lapsevanemate kaasamise takistustele ja võimalustele

Eesmärgi saavutamiseks prooviti leida vastust ka kolmandale uurimisküsimusele, “millised on peamised takistused ja võimalused vanemate kaasamisel eesti keele õppimisel”. Vastuste saamiseks kasutati intervjuud rühmaõpetajatega ja assistentidega. Intervjuu vastuste analüüsi käigus selgus neli peamist teemat: vanemate osalemis võimalus, põhilised takistused, soovitusi koostöö parandamiseks ning juhtkonna rolli tähtsus.

Vanemate osalemis võimalus.

Mitmed õpetajad ja assistendid tõid välja, et lapsevanemad on rohkem valmis osalema, kui nende lapsed on tegevustes otseselt kaasatud. See tähendab, et vanemate huvi ja motivatsioon suureneb, kui lapsed esinevad, loovad ja näitavad oma oskusi.

Õ1: Lapsevanem hea meelega võtab osa, kui lapsed teevad midagi oma kättega või osalevad. See annab lapse üle uhkust.

Ass1: Kui laps esineb luuletusega või lauluga, isegi see vanem kes ei saa aru eesti keele, püüab siiski olla kohal.

Rõhutati ka, kui oluline on varajane teavitamine ja selge suhtlemine, et vanemad suudaksid oma aega paremini planeerida ning tunda end kaasatuna:

Õ7: Ma alati varakult annan teada üritustest ja arutlen vanematega kuidas nad saavad aidata.

Ass2: Aitasin õpetajalt teha igale vanemale kutsed ja mõned kutsed olid emakeeles. Isegi muukeelsete laste vanemad kes tavaliselt ei osale üritustel, olid see kord olemas

Mõned õpetajad tõid esile positiivse aspektina, et on olnud vanemaid, kes on ise võtnud initsiatiivi tegevustes. See julgustas ka teisi peresid:

Õ4: Üks ema ise pakkus teha töötoa lastele ja selline tegevus väga hästi mõjus teisi vanemad. Et nad ka soovisid midagi vahvat teha lastele.

Õ9: Oli isa, kes tuli ja õpetas lastele oma rahvuskööki, see kogemus jäi meelde kõigile ja tekitas elevust ka teistes vanemates.

Peamised takistused:

Kõige sagedamini mainiti lapsevanematelt ajapuudus, mis tuleneb nende tihedast töö- või vahetusgraafuikust. Selline eluviis ei pruugi võimaldada lasteaia toimingutes aktiivselt osaleda.

Õ9: Mõnedel lapsevanematel on töö on vahetustega ja nad selle tõttu ei saa osaleda nii aktiivselt lasteaia elus.

Õ4: Mõni vanem tuleb alles hilja järele ja ütleb, et ta oleks tahtnud tulla, aga lihtsalt pole võimalik ajalisel.

Teiseks suureks takistuseks oli keelebarjäär peredes kus vanemad ei oska eesti keelt või nad alles ise õpivad seda. Selline seisund toob sageli kaasa ebamugavustunde ja soodustab vältimist osalemises, kuna jääb arusaamatuks, mida neilt oodatakse.

Õ12: On pered kuis ei räägitakse eesti keeles ja nad tihti vältivad osaleda , sest nad ei saa aru mida nendelt tahetakse.

Ass1: Mul kahju lapses, kelle pere ei osale üritustes, keele pärast. Näed kuidas tal tulevad silmadele pisarad, et ta peab koju minema, kui teised lapsed koos oma perega osalevad erinevatest ühis või rühma tegevustest.

Õpetajad olid püüdnud vanemaid motiveerida, et keeleoskus ei ole tõkkeks, nad on valmis pakkuma selgitusi ja leidma sobivaid suhtlemisviise.

Õ3: Olen mitu korda öelnud vanematele, et nad ei muresid keele tõttu, kuna meie (õpetajad) võime aidata, kuidagi teistmoodi saada aru mis toimub ja mida on vaja teha.

Ass2: Ma sageli toetan suhtlemist, kui vanem ei mõista hästi, kasutan kehakeelt või Google Translate 'i, et sõnum ikka jõuaks vanemateni.

Mõned õpetajad on samuti täheldanud, et osadel vanematel ei ole harjumust ega arusaama oma rollist lapse õppeprotsessis. On peresid, kes peavad lasteaeda ja lapse õpetamist täielikult õpetaja kohustuseks.

Õ5: On selline tunne, et mõned arvavad, et lasteaed on õpetajate vastutus.

Õ6: Vahepeal näen, et lapsevanematel on täitsa ükskõik kuidas lapsel läheb ja millised on ta edusammud.

Samuti tuli mõningates vastustes esile, et õpetajate isiklik motiveeritus ja ajapuudus võivad mõjuda koostöövõimalusi.

Õ10: Vahepeal ei ole aega ja energiat, midagi organiseerida. Eriti kui puudub toetus kolleegide ja juhtkonna poolt.

Ass1: Mõnikord on mul tunne, et ideid on piisavalt, kuid üksi ei suuda kõike ellu viia.

Soovitused koostöö parendamiseks:

Õpetajad tõid esile mitmeid ideid ja soovitusi, et suurendada vanemate osalust. Üheks olulisemaid mõtteid oli paindlikkuse loomine, erinevate võimaluste ja osalusvormide pakkumine.

Ass2: On vaja arvestada lapsevanemate tööga-pakkuda neile lühikesi osalemist: küsimustikud, hääletamine, videosõnum.

Õ5: Siis kui lapsevanemal on võimalus teha valikut, missugust osalemist võimaluse kasutada, siis vanemad hea meelega võtavad osa mingitest tegevustest või vestluses

Positiivne tagasiside ja tänu omavad suurt tähendust. Kui vanemaid laste ees kiidetakse, loob see sooja ja toetava õhkkonna.

Õ8: Siis kui me täname vanemaid, lapsed näevad seda ja see loob positiivse õhkkonna.

Ass2: Seinale olen riputanud vanematest pildid, kes pakkusid abi, see tähendas lastele palju ning ka vanematel oli põhjust uhkust tunda.

Juhtkonna rolli tähtsus:

Paljud õpetajad rõhutasid, et tõhus koostöö vanematega nõuab juhtkonna toe olemasolu. Juhtkond peaks hindama suhtlemist vanematega ning looma selleks vajalikud tingimused: andes aega, ressursse ja tunnustust.

Õ2: Kui juhtkond tunneb huvi perede koostööle ja annab meile aega ja vajalikud ressursse, siis on ka tulemus.

Ass1: Kui juhtkond annab rühmale vabaduse otsustada ja toetab meie ideid, siis tekib ka rohkem algatusi koostööks.

Rõhutati ka, et ühtne tegevus ja strateegia rühmameeskonna poolt toetaksid selgema ja ühtlasema koostöökogemuse kujundamist vanematele.

Õ9: Oleks hästi kui terve rühmameeskond kinni pidas üldjoontest. Hetkel igaüks tegutseb omaette ja see annab erinevus vanemate koostööle.

Kolmanda uurimisküsimuse raames leiti, et õpetajad näevad lapsevanemate osalust lasteaiategevustes ja eesti keele õppimise protsessis üldiselt positiivse ja olilise aspektina,

Vanemate kaasamise võimalusteks peetakse näiteks laste saavutuste tutvustamist, üritustel osalemist ning koostöö tegemist. Siiski ilmnevad ka mitmed takistused nagu ajapuudus, keelebarjäärid, harjumuste puudumine ning mõnikord ja õpetajate enda ressursside ja motivatsiooni vähesus. Olulisena peavad nad juhtkonna toetust, meeskonna ühtset lähenemist ning paindlikke ja mõtestatud viise vanemate kaasamiseks.

4. JÄRELDUSED JA ARUTELU

Töö eesmärgiks oli välja selgitada lapsevanemate teadlikkust muukeelsete laste eesti keele kui teise keele omandamise toetamisest ning kaardistada koostöövõimalused lasteaia ja lapsevanemate vahel.

Esimene uurimisküsimus oli *“Milline on lapsevanemate roll muukeelsete laste õpetamisel ja eesti keele valdamisel?”*

Tulemused näitasid, et enamik lapsevanemaid mõistab oma rolli lapse eesti keele õppimisel ja püüab igapäevaselt toetada keelekeskkonna loomist kodus. Seda saab selgitada kultuurilise kohanemise vajadusega – vanemad mõistavad, et ilma eesti keele oskusega ei saa nende lapsed täielikult ühiskonda integreeruda. Sotsiaalne surve (nt soov, et laps edukalt läbiks haridusteed, leiaks sõpru ja kohaneks ühiskonnaga) motiveerib vanemaid keelt väärtustama isegi siis, kui neil endal on raskusi.

Nagu on rõhutatud teoreetilises osas (De Houwer & Ortega, 2021; Klaas-Lang, 2024), on lapsevanemad võtmerollis lapse keelekeskkonna kujundamisel, eriti koolieelses eas, mil laps alustab teise keele omandamist. Intervjuude tulemused kinnitasid, et enamik lapsevanemaid teadvustab eesti keele õppimise olulisust, et laps suudaks paremini kohaneda ümbritseva keskkonna ja haridussüsteemiga. Vanemad toetavad keeleõpet kodus, kasutades selleks mitmesuguseid vahendeid, nagu multimeediamaterjalid, raamatute ettelugemine ja uute sõnade kordamine. Siiski ilmnes, et lapsevanemad seisavad sageli silmitsi erinevate raskustega, sealhulgas ajapuudus, ebapiisavad eesti keele oskused ning raskused sobivate õppematerjalide leidmisel. Need järeldused on kooskõlas ka Treilmanni (2021) ja Talli (2016) uuringutega, kes rõhutasid emotsionaalse toe tähtsust lastele ja vanematele teise keele õppimise protsessis. See võimaldab järeldada, et vanemate kaasamine teise keele omandamise protsessis on ülioluline ja mõjutab otseselt nende lapse õppe edukust. De Houwer ja Ortega (2021) rõhutab igapäevase ja loomuliku keele kasutamise tähtsust, mida kinnitavad praktilised tulemused: vanemad, kes mõistavad oma rolli lapse teise keele omandamise protsessis, loovad tihti kodus toetava keelekeskkonna. Seda võib põhjendada sellega, et koolieelses eas on lapsed sageli keele omandamise vastu avatumad ning vanemad on kõige olulisemad inimene lapse ümber, olles pidevalt kohal. Nad võivad täita lastega suheldes nii toetavat, kui ka takistavat rolli keele omandamise protsessis. Saadut teadmisi on võimalik rakendada erinevate abimaterjalide ja programmide väljatöötamiseks, mis on suunatud lapsevanematele. See võiks sisaldada erinevaid sõna- ja piltkaarte ning video

materjale, mis aitavad lapsevanemal kodus toetada oma lapse eesti keele omandamise oskust. Lapsevanematele võiks pakkuda võimalust osaleda õppeseminaridel või -klubides, kus nad saavad vajalikku tuge, vahetada kogemusi ning suurendada enesekindlust nii oma rolli kui ka lapse keeleõppe toetamisel. Teine uurimisküsimus oli *“Kuidas saavad õpetajad ja lasteaed luua keeleõppe toetamiseks koostöövõrgustiku lapsevanematega?”*

Uuringus ilmnis, et mõlemad osapooled soovivad koostööd teha, kuid see ei pruugi realiseeruda regulaarse ja tulemusliku koostööna. Põhjuseks on ajapuudus, keeletõkked ja ootuste ebaselgus. Need probleemid viitavad süsteemse lähenemise puudumisele. Need koostöövormid toimivad, kuna nad ei vaja eraldi aega või planeerimist ning sobituvad lasteaia igapäevaellu. Seda võib tõlgendada kui praktilise ja kontekstitundliku koostöövormi eelistust. Kööp (2017) sõnul, edukas koostöö koosneb usalduses, regulaarne infovahetamine ja erinevate kultuuride austamine. Õpetajad kogevad raskusi suhtlemisel, kui puudub ühine keel. See näitab vajadust keele- ja kultuuriteadlikkuse suurendamiseks nii õpetajate kui vanemate seas. Probleem peitub mitte ainult keelebarjääris, vaid ka teadmatuses, kuidas eri kultuuridest vanemaid kaasata. Sellised probleemid olid kirjeldatud Markova (2022) ja Õun & Suur (2009) töödes, kus välja tuuakse iga pere jaoks vajadus individuaalsele lähenemisele. Selle töö analüüsi tulemused kinnitavad, et koostöövormid peavad olema paindlikud, arvestades lapsevanemate võimalusi ja nende keele omandamise taset. Tulemused näitasid, et ilma juhtkonna toeta jääb õpetajate ettevõtlikkus üksikjuhtumiteks. Seega sõltub süsteemne koostöö lasteaia struktuurist ja juhtimise kvaliteedist. Eriti peetakse efektiivseks sellist vormi, kus lapsevanem tunneb ennast vajalikuks ja kaasatuna lapse õppeprotsessi. Ward ja Perry (2021) lisavad, et efektiivne koostöö peab olema mitmekesine ja arvestama perede eripäradega. Kõiki neid teoreetilisi osi saab kinnitada praktikaga: vanem, kes saab toetust ja usaldust lasteaia poolt, liitub hea meelega lasteaia eluga. Sellisel moel, avatud, erinevad kaasamise võimalused, vanemate keeleliste oskuste arvestamine on peamised tingimused, et luua tõhusaid koostööviise.

Kolmas uurimisküsimus oli *“Millised on peamised takistused ja võimalused lapsevanemate kaasamisel eesti keele õppimisele?”*

Saadud tulemuste järgi saab teha järgmisi järeldusi. Lapsevanemad suhtlevad positiivselt võimalusele osaleda lapse eesti keele omandamise protsessis, eriti kui nad näevad otsesed kasu oma lapse jaoks. Keeleoskuse puudus, töökoormus ja vähene informeeritus on tihedalt seotud vanemate sotsiaalse staatuse, haridustaseme ja töötingimustega. Näiteks

töötavad vanemad vahetustega ega saa osaleda üritustel – see on objektiivne barjäär, mitte motivatsioonipuudus. Argus jt (2021) uuringutes selgus, et üheks peamiseks takistuseks on keelebarjäär ning kasulikke materjalide kättesaadavuse puudus lapsevanematel. Petrovi (2023) intervjuus saime teada, et inimesed kes korraldavad eesti keele kursusi, tihti ei arvesta täiskasvanute tööaja ja selle tõttu mõned jäävad ilma vajalike keelekursustest. Uggur (2011) oma töös tõi välja kui tähtis on kui juhtkond toetab nii õpetajaid kui ka lapsevanemaid koostöö tegemisel. Samuti ta toob esile vanemate peamist mõju lapse keele omandamisele. Tihti põhjused leitakse individuaal, sotsiaal-emotsionaalsel eriomaduses. Näiteks, mõned pered ei valda eesti keelt ja see tekitab barjääri mitte ainult lapsele kui ka iseendale kummitseerides lasteaia. Vanemad, kes ei oska eesti keelt, jäävad sageli kõrvale ka teistest tegevustest. See toob kaasa lapse isoleerituse, nagu üks õpetaja märkis lapse nutmise kohta, kui tema pere ei osalenud ühisüritusel. Vanemad kardavad eksida ja neid ei julgustata piisavalt. Siin mängib suurt rolli õpetajate empaatiline suhtumine ja julgustus – seega mõjutavad tulemusi ka õpetajate sotsiaalsed oskused. Õpetajad ja vanemad tõi välja lihtsad, kuid mõjusad lahendused: töötoad, ühised keeleõppe tegevused, tunnustamine ja info andmine arusaadavas keeles. Need aitavad murda usaldamatust ja loovad koostööharjumusi.

Uuringu tulemused näitavad, et tõhus koostöö perede ja lasteaia vahel sõltub mitte ainult vanemate motivatsioonist, vaid ka süsteemsest tugi õppesüsteemis. Tulemused kinnitavad Veissoni (2005) ja Klaas-Langi (2024) arvamust, mille järgi on hädavajalik kodu ning lasteaia koostöö, et saavutada edukaid tulemusi keeleõppes.

Uuring näitas, et vanemate kaasamine ei pruugi alati olla süsteemne. Tihti jäävad otsused õpetaja tasandile, mis tähendab, et koostöö kvaliteet võib erineda sõltuvalt õpetajate kogemusest ja suhtumisest. Õpetajate tagasisides toodi välja mitmeid ettepanekuid, kuidas juhtkond saaks perede koostööd paremini toetada, näiteks pakkudes selgeid juhiseid, eraldades aega ning luues abimaterjale. Seega võiks kaaluda koolieelses hariduses rakendatavat koostööraamestikku, mis hõlmaks soovitatud tegevusi ja kaasamismeetodid ning sisaldaks kultuurilist tõlgendust ja individuaalseid koostööplaane perede jaoks.

Ilmus ka vajadus tõsta vanemate teadlikkust, mitte ainult keeleõppemeetodite osas, vaid samuti selles, et mängulised ja igapäevased õpiviisid, näiteks laulmine või ettelugemine on olulised keele omandamiseks. Nii õpetajad kui ka vanemad vajavad kergesti rakendatavaid soovitusi, sellist materjali võiks arendada kas riigi või kohalike omavalitsuste tasemel ning see peaks olema kõigile kergelt kättesaadav.

Tulemuste saamine annab võimaluse soovitada Tallinna Mardi lasteaiale välja töödelda süsteemset lähenemist lapsevanemate kaasamisel laste eesti keele kui teise keele omandamise protsessi. Selleks, et soovitused oleksid praktilised ja neid saaks kasutada, võib soovitada järgmise tegevuse plaani:

1. Info vahetamine lapsevanematega-vestlused, kus lapsevanemale jagatakse infot eesti keele õppes ja selle tähtsusest.
2. Läbi töödelda ja levida õppematerjale- teha bülletääne, plakatid ja videot arusaadavamal keeles, kus on erinevad mängus, ülesanded ja soovitusi eesti keele omandamisele, mida vanem saab kasutada igapäevaselt.
3. Luua vanematele “keele nurga” lasteaia- koht, kus vanem saab võtta sobiva talle materjali, jätta küsimuse õpetajale, ning anda tagasiside ja soovitusi.
4. Vanemate kaasamine ühistegevustesse- läbi viia temaatilisi päevi, töötoad, lavastus, kus osalevad vanemad ja lapsed. See kõik tegevused tugevdavad vanemate ja laste keelelisi oskusi.
5. Erinevate platvormide kasutamine- veebipõhiliste materjalide loomine (Eliisis teha kaustad), kus lapsevanem saab hõlpsasti ligi vajalikele materjalidele

Sellised tegevused annavad perede ja lasteaia vahel paindliku koostöö võimalust. Kuna see on tähtis eriti tänapäeval, kui kõik läheb üle eesti keele õppele.

Edasised uurimisteemad:

Kuidas Vanemate eesti keele oskus mõjutab lapse koolivalmidus?

Millised koostöövormid on kõige tõhusamad erinevate kultuurikontekstides?

Kuidas saaks tehnoloogiat, näiteks tõlke äpid või veebiplatvormid, paremini rakendada koostöö edendamiseks?

Järelduseks võib öelda, et lapsevanemate ja õpetajate koostöö on üks peamine tegur, mis mõjutab mitmekeelse lapse keelelist arengut. See ei ole mitte isiklik vastutus vaid ka kogukonna ning institutsionaalne protsess, kus iga osapool vajab tuge ja mõistmist.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöös uurisin lapsevanemate teadlikkus muukeelsete laste toetamisel eesti keele kui teise keele omandamise, samuti analüüsisin koostöövõimalusi perede ja lasteaedade vahel ning kaardistasin peamised takistused ja võimaluse lapsevanemate kaasamisel. Töö koosnes teoreetilises ja empiirilises osast. Teoreetilises osas analüüsisin teoreetikute väljendeid lapsevanemate toetus teise keele omandamise protsessile, selgitused koostööle lasteaia ja perede vahel ning vaadeldud peamised takistused ja võimalused lapsevanemate kaasamisele. Empiiriline osa toon välja intervjuu tulemused lapsevanematega ja Tallinna Mardi lasteaia õpetajatega, kes töötavad mitmekeelses keskkonnas.

Uuring tutvustas ka teoreetilisi aluseid, mis rõhutavad tähtsust varases keeleõppes ning lapse individuaalsete vajaduste arvestamist mitmekultuurilises hariduskeskkonnas.

Saadud tulemuste põhjal olid tehtud järgmised järeldused:

1. Lapsevanemad mõistavad oma rolli olulisust lapse eesti keele õppimise protsessis ja püüavad teda toetada, luues kodus keelekeskkonna ning kasutades multimeedia materjale, lugedes raamatuid ja edendades huvi õppimise vastu. Kuigi lapsevanemad puutuvad kokku raskustega, mis tulenevad ajapuudusest, nõrkadest keeleoskustest ja vajalike materjalide puudusest. On oluline rõhutada, et vanemate motivatsioon ja teadlikkus mõjutavad otseselt lapse keelekasutuse aktiivsust ning huvi õppimise vastu.
2. Tõhus koostöö lasteaia ja perede vahel toetab lapse edukat eesti keele omandamist. Peamisteks tulemuslikuteks koostöö meetoditeks peetakse igapäevast infovahetust, ühiste ürituste korraldamist, individuaalseid vestlusi ja veebiplatvormide rakendamist. Uuringud näitasid, et lasteaia töötajatel on oluline roll usaldusväärse ja toetava suhtluskeskkonnas loomisel, mis julgustab vanemaid olema aktiivsed osalejad.
3. Selgusid peamised takistused vanemate kaasamisel: keelebarjäärid, tööhõivatus, vähene teadlikkus lapse toetamise võimalustest ja kartus eesti keeles rääkimisel vigade tegemise osas. Need tegurid võivad vähendada lapsevanemate aktiivsuse õppeprotsessis. Soovitav on ka koostada struktureeritud materjalid ja toetavad ressursid, mis oleksid vanemate kergesti kättesaadavad ja arusaadavad.
4. Tõhusaks koostööks on soovitatavad järgmised sammud: igapäevane vestlus vanematega, et jagada tagasisidet lapse keele arengust; sobivate õppematerjalide kättesaadavus; koolitused ja seminarid, mis on suunatud nii lapsevanematele kui ka

õpetajatele, et arendada viise lapse eesti keele omandamise toetamiseks ning tegevuste korraldamiseks, kus saavad osaleda ka lapsevanemad.

Uuringu käigus selgus, et lapsevanemad on teadlikud oma rollist laste toetamisel eesti keele kui teise keele omandamisel. Samuti töötati välja paremaid koostöövõimalused perede ja lasteaia vahel ning tuvastati lapsevanemate kaasamise võimalused ja takistused. Uuringu tulemused aitavad uuesti analüüsida Tallinna Mardi lasteaia olemasolevaid koostöömudeleid ja töötada välja uus tegevuskava. Töö praktiline tähtsus seisneb selles, et see esitab kasutatavaid soovitusi, mis edendavad koostööd ja toetavad muukeelsete laste tõhusat integreerimist Eesti haridussüsteemi.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Almann, S., Kuuse, K., & Viljastu, S. (2013). Arenguestlus lasteaias kui lasteaiatõpetaja ja perekonna eduka koostöö vorm ja lapse arengu toetaja. In L. Lilleoja (Koost.), *Kasvatustegelikkus õppija ja õpetaja pilgu läbi* (lk 5–19). Atlex.
- Almann, S. (2006). Õnnestunud arenguestluse eeldused koolieelses lasteasutuses. A. Tiko, & S. Almann, *Arenguestlused lasteaias* (lk 51-122). Tallinn: Kirjastus Ilo
- Almann, S. (2009). Partnerlus – lasteaias ja lapsevanemate koostöö alus. In E. Kulderknup (Koost.), *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 52–53). Kirjastus Studium.
- Almann, S. (2009). Partnerlus – lasteaias ja lapsevanemate partnerlus – lasteaias ja lapsevanemate koostöö alus. Rmt. Kulderknup, E. *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 51-64). Tartu: Kirjastus Studium.
- Argus, R., Rüütmaa, T., Verschik, A., & Baird, P. (2021). *Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium / Tallinna Ülikool.
https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/mitmekeelsus-esimese-ja-teise-keele-omandamine-kirjandusulevaade_0.pdf (viimati vaadatud 31.01.2025)
- Berišvili, K. (2014). *Tartu linna lasteaiatõpetajate ja uusimmigrantidest lapsevanemate arvamused koolieelikute toimetulekust ja selle toetamisest lasteaias* [Magistritöö, Tartu Ülikool].
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/42323/berisvili_katlin.pdf?sequence=5&isAllowed=y_ (viimati vaadatud 10.05.2025)
- De Houwer, A., & Ortega, L. (Toim.). (2021). *The Cambridge Handbook of Childhood Multilingualism*. Cambridge: Cambridge University Press.
https://www.google.ee/books/edition/The_Cambridge_Handbook_of_Childhood_Mult/a2-AEAAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&pg=PT15&printsec=frontcover (viimati vaadatud 14.11.2024)
- Finlex. (2018) *Varhaiskasvatuse seadus 540/2018*.
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2018/540> (viimati vaadatud 10.05.2025)

- Haridus- ja Teadusministeerium. (2013). *Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava*.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772> (viimati vaadatud 10.05.2025)
- Harno. (2021). *Rahvusvaheline lasteoskuste uuring (IELS): Eesti raport*. Haridus- ja Noorteamet. https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-04/IELS_raport_vormindatud_rus_low.pdf (viimati vaadatud 31.01.2025)
- IBS. (2021). *Uussisserändajast lapse kohanemine Eesti üldhariduskoolis: olukord, tugisüsteem ja valmisolek mitmekultuuriliseks õpikeskkonnaks*. <https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/2021/10/Uussisserandajast-lapse-kohanemine-Eesti-uldhariduskoolis-olukord-tugisusteem-ja-valmisolek-mitmekultuuriliseks-opikeskkonnaks.pdf> (viimati vaadatud 31.01.2025)
- Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed. (2011). *Meie Mitmekultuuriline lasteaed*.
https://www.integratsioon.ee/sites/default/files/242_Meie_mitmekultuuriline_lasteaed_2011.PDF (viimati vaadatud 14.11.2024)
- Junolainen, T. (2024). *Muukeelse lapse toetamine eesti keele kui teise keele omandamisel Paide lasteaegade näitel*.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/1a6d7ac7-9e84-4294-b80a-c365f277b27c/content> (viimati vaadatud 31.01.2025)
- Kaivapalu, A. (2007). *Emakeel võõrkeeleõppes – eelis või takistus?* Emakeele Selts.
https://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2007_1/OK_2007-1_02.pdf (viimati vaadatud 10.05.2025)
- Klaas-Lang, B. (2024, aprill). *Vanemate roll eestikeelsele õppele üleminekul on suur*. Õpetajate Leht. <https://opleht.ee/2024/04/vanemate-roll-eestikeelsele-oppele-uleminekul-on-suur/> (viimati vaadatud 31.01.2025)
- Klaas-Lang, B. (i.a). *Minu laps õpib eesti keeles*. Tallinna Linnamäe Lasteaed.
https://linnamae.tln.edu.ee/documents/Minu%20laps%20opib%20RU_weeb.pdf.
(viimati vaadatud 12.11.2024)
- Kööp, K. (2017). Koostöö lapsevanematega. K. Nugin, & T. Õun (Koost), *Õppe ja kasvatustegevus lasteaias* (344-350). Tartu: Atlex.

Kukli, L. (2017). Lastevanemate ja 6–7-aastaste laste arvamus töökasvatusest Jõgeva valla lasteaegade näitel. Bakalaureusetöö. Rakvere: Tallinna Ülikool
<https://www.etera.ee/zoom/32282/view?page=1&p=separate&search=kukli&tool=search&view=707,1203,1214,500> (viimati vaadatud 12.05.2025).

Kullamaa, M. (2015). *Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangud omavahelisele koostööle Saare maakonna näitel* (Bakalaureusetöö). Tartu Ülikool.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/48130/maarja_kullama.pdf (viimati vaadatud 10.05.2025)

Kutsekoda. (2021). *Õpetaja, tase 6*.
<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10824210> (viimati vaadatud 10.05.2025)

Kuuspalu, K., Märka, M., & Soll, M. (2009). Erinevad keele- ja kultuurirühmad. In Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus (Koost.), *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 43–50). Studium.

Lukk, K. (2009). *Kodu ja kooli koostöö struktuuraalsest, funktsionaalsest ning sotsiaalsest aspektist* (Doktoritöö). Tallinna Ülikool.
https://www.researchgate.net/publication/277126296_Kodu_ja_kooli_koostoo_struktuuraalsest_funktsionaalsest_ning_sotsiaalsest_aspektist (viimati vaadatud 10.05.2025)

Mäesalu, M-L. (2013). *USA-s Massachusetts'i osariigis elavate Eesti-Ameerika segaperekondade eestlastest vanemate suhtumine oma laste kakskeelsusesse ja nende eestlaste rahvusliku identiteedi kujundamisse*. Magistritöö. Tartu Ülikool.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/aabfb447-d96f-4593-9ecf-1623e1ed9c22/content> (viimati vaadatud 14.11.2024)

Markova, N. (2022). *Lapsevanemate arusaam kodu ja lasteaia koostööst lapse toetamisel pilootprojekti osalevate lasteaegade näitel*.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/ae3fbdae-f203-4658-879f-7fb596597271/content> (viimati vaadatud 31.01.2025)

Möll, J. (2022, 6. juuni). *Kuidas toetada uussisserändajatest lasteaialaste vanemaid ja õpetajaid?* Õpetajate Leht. <https://opleht.ee/2022/06/kuidas-toetada-uussisserandajatest-lasteaialaste-vanemaid-ja-opetajaid/> (viimati vaadatud 31.01.2025)

Nugin, K. (2005). Kodu kui kasvukeskkond. Rmt. Kivi, L. & Sarapuu, H. (Koost) *Laps ja Lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat*. Tartu: Atlex: 117-121.

Nugin, R., & Hongi, M. (2005). Kodu ja pere lapse arengukeskkonnana. Teoses M. Sutrop (Toim.), *Eesti laps ja lapseõlv: Väikerahva arengukäsitluse lähtekohti* (lk 88–108). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Peegel, M. (2010). Kakskeelsus on lapsele kingitus. *Eesti Päevaleht*.

<http://www.epl.ee/news/kultuur/kakskeelsus-on-lapsele-kingitus.d?id=51280752>

(viimati vaadatud 10.05.2025)

Petrov, A. (2023, 22. september). *Eesti keele õpe vajab praktilisemat lähenemist*. ERR. <https://www.err.ee/1609504591/aleksandr-petrov-est-kee-ope-vajab-praktilisemat-lahenemist> (viimati vaadatud 14.11.2024)

Piir, M. (2016). *Venekeelne laps eestikeelses lasteaias õpetajate ja lapsevanemate vaatenurgast* [Magistritöö, Tallinna Ülikool].

<http://www.etera.ee/zoom/28479/view?page=1&p=separate&search=%22koost%C3%B6%C3%B6%22~undefined%20%22mitmekeelne%22~undefined&tool=search&view=0,200,2480,3309> (viimati vaadatud 10.05.2025)

Rannut, Ü. (2003). *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes*. TPÜ kirjastus

Rannut, Ü. (2004). Muukeelsete laste integratsioon ja eesti keele omandamine lasteaias. In *Tallinna Pedagoogikaülikooli eesti filoloogia osakonna toimetised I* (lk 59–90). Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.

Rannut, Ü. (2005). *Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis* (Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste dissertatsioonid ; 14). Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu.

Rätsep, J., Pärt, M. (2012). Esivanemate töökultuuri väärtustamine ja edasiandmine lasteaias. Rmt Lilleoja, L (toim.) *Kasvatustegelikkus õppija ja õpetaja pilgu läbi* (38-57). AS Atlex

Saarits, Ü. (2008). Eneseteeninduse ja enesekohaste oskuste areng. Rmt. Kikas, E (Koost.). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 79–91). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Sarapuu, K. (2019). „*Nitšego ne ponimaju!*“, но для паники повода всё-таки нет. Õpetajate Leht. <https://opleht.ee/russiansummary/nitsego-ne-ponimaju/> (viimati vaadatud 31.01.2025)

Šeth, B.; Kalin, J. (2011). Building Partner Cooperation between Teachers and Parents. *Center of Educational Policy Studies Journal*. Kättesaadav: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1130893.pdf> (viimati vaadatud 14.11.2024)

Suur, S. (2014). *Õpetajate, direktorite ja lastevanemate hinnangud koostööle koolieelses lasteasutuses*. <https://www.etera.ee/zoom/1975/view?page=3&p=separate&search=silvi%20suur&tool=search&view=390,539,1160,520> (viimati vaadatud 10.05.2025)

Taal, A.-L. (2016). *Tartu linna lasteaiiaõpetajate kirjeldused oma töö eripäradest kakskeelsete lastega rühmas*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/bbc6789e-2a1a-4c9e-ab70-b7e22d719fa8/content> (viimati vaadatud 31.01.2025)

Tambets, K. (2016). *Lasteaiiaõpetajate hinnangud valmisolekule töötada mitmekultuurilises kasvukeskkonnas* [Magistritöö, Tartu Ülikool]. <http://www.etera.ee/zoom/26725/view?page=1&p=separate&view=0,1189,2481,1536> (viimati vaadatud 10.05.2025)

Todurova, I.-I. (2014). *Muukeelse lapse sotsiaalsed oskused Eesti lasteaias lapsevanemate arvamuse põhjal* [Magistritöö, Tallinna Ülikool]. <http://www.etera.ee/zoom/1670/view?page=1&p=separate&view=0,429,2481,1908> (viimati vaadatud 10.05.2025)

Treilmann, R. (2021). *Muu keelt kõnelevate koolieelsete laste eesti keele arengut toetava keskkonna loomine Ida-Virumaal*. Tartu Ülikool, DSpace. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/62661e4c-3793-4a34-bce6-c6d86a7e773d/content>. (viimati vaadatud 14.11.2024)

Uggur, A. (2011). *Koolieelse lasteasutuse direktori roll koostöökolmnurgas direktor – lapsevanem – õpetaja*. Kättesaadav: https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/19260/Uggur_Ave.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 14.11.2024)

Valk, A., & Ress, K. (2016). *Koostöö tähtsus ja ohud*. Rõõmuga kooli. Tartu: Greif.

Veisson, M. (2005). Lasteisõpetajate koostööst lastevanematega. Rmt. Kivi, L. & Sarapuu, H. (Koost) *Laps ja Lasteaed. Lasteiaõpetaja käsiraamat*. Tartu: Atlex: 123-127

Ward, U., & Perry, B. (2021). *Working with Parents and Families in Early Childhood Education*. Routledge.

https://www.google.ee/books/edition/Working_with_Parents_and_Families_in_Ear/-2XnDwAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&pg=RA1-PA1977&printsec=frontcover (viimati vaadatud 14.11.2024)

Õun, T., & Suur, S. (2009). Lasteiaia tegevuse ja peredega koostöö alused. L. Kivi, & H. Sarapuu (Koost), *Lasteialaps peres* (138-144). Tartu: Atlex

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes (lk 143, 171)*. Tartu Ülikool.

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimused lapsevanematele

1. Millist rolli näete enda jaoks oma lapse toetamisel eesti keele õppimisel?
2. Kuidas olete seni ise oma last eesti keele õppimisel toetanud?
3. Kuidas hindate oma lapse eesti keele oskust praegu võrreldes õppimise algusega?
4. Kui sageli ja millistes olukordades kasutab Teie laps eesti keelt väljaspool lasteaeda, eriti sõprade ja eakaaslastega suheldes?
5. Millised on peamised raskused, mida kogete oma lapse eesti keele õppimise toetamisel?
6. Millised lasteaia tegevused on aidanud Teil oma lapse eesti keele õppimisel rohkem kaasa lüüa?
7. Millised koostöövormid (Ühisüritused, individuaalsed vestlused, e-kirjad, infopäevad) lasteaiaga on teile kõige mugavamad ja kasulikumad?
8. Kuidas saaks õpetaja teie arvates toetada teid, et saaksite oma last eesti keele arengus veelgi paremini toetada?
9. Millised materjalid aitaksid Teil oma last eesti keel õppimist tõhusamalt toetada?

Lisa 2. Transkribeeritud intervjuu lapsevanemaga

Intvj: Nii, et teen oma lõputöö, mis on seotud muukeelsete lastega, uurin lapsevanemad ja õpetajad, aga koostööd, et siis mul on ette valmistatud intervjuu, et paar küsimust. Loodame, et saame hakkama,

LV: Okei, sobib hästi,

Intvj: Siis alustame, et millist rolli näete enda jaoks oma lapse toetamisel, eesti keele õppimisel?

LV: Just enda rolli.

Intvj: Just enda roll.

LV: Ma olen väga pedantlik eesti keele osas, et mitte siis noh, omaenda abikaasa ja oma laste suhtes ja tegelikult oma töötajate alluvate suhtes ka, aga kui keegi teine räägib valesti, siis ma neid ei paranda. Aga minu, ma arvan, minu roll on see, et ma annan oma

lastele kaasa selle eesti keele hariduse, mida mina olen elu jooksul saanud ja siis ma saan nendele õpetada, kuidas on õige eesti keelt rääkida. Nii et kui minu tütar ütleb mingi sõna valesti või käände valesti, siis ma tegelikult kogu aeg parandan teda, kuni selleni, et mu kodus ka abikaasa ütleb mulle vahel, et kuule, et noh, ta on nii väike laps veel, et miks sa teda parandad. Aga ma ütlen seda, et see tuleb nagu justkui emapiimaga kaasa, et kui keegi koguaeg tambib sulle seda noh, õiget asja, et siis, siis see on niivõrd oluline, noh, ma ei tea, õigesti ja õieti, et, et nendel on kaks täiesti erinevat tähendust eesti keeles. Aga väga paljud räägivad lihtsalt, et õieti, noh, minu jaoks õieti on õigupoolest ja, ja seetõttu ma ka oma poisile veel mitte poiss on vähestele, aga, aga tütrele küll õpetan koguaeg seda eesti keelt. Ühesõnaga, kokkuvõttes ma arvan, et minu roll on anda nendele justkui noh, mingis mõttes nagu emapiimaga või, või noorest peast kaasa, kuidas on õige rääkida. Ja ma arvan, et läbi selle tulevikus on nad paremad, targemad ja oskavad ennast väljendada nii õiges eesti keeles ja siis seda ka nii sisuliselt kui kirjalikult.

Intvj: Jah, ja kuidas olete seni Isamaa last eesti keele õppimisel toetanud?

LV: No nii ongi, et ühelt poolt, kui ta suuliselt räägib, siis talle seda õiget keelt. Ja, ja noh, me kodus õhtuti teeme temaga tähti ka, et siis võtan mingi tähe ja siis ta seda kirjutab või teeb seda abikaasa, nii et, et nii me seda õpime, et alustasime sellest, et õppisime tähe selgeks, et ta teab kõiki tähti ja siis hakkasime nende kirjutamisega pihta, et see see pool ja siis see, nagu ma alustasin, siis nii-öelda keele parandamine. Jah.

Intvj: Kuidas hindate oma lapse eesti keele oskust praegu võrreldes õppimise algusega?

LV: Ma ma arvan, et suur osa loomulikult saab lasteaiast tegelikult kaasa, et see keel ja see vestlus, mida nad siin peavad, on päris päris tihe, aga sellele vaatamata me ikkagi kodus õpime ka uusi sõnu kogu aeg ja, ja parandame teda. Noh, mulle tundub, et ta ikkagi ajas areneb, aga ma ei saa aru, kelle nagu panus suurem on, mulle tundub, et lasteaiapanus on tegelikult suurem kui minu enda panus sellesse, et loomulikult sellest, et kes kuidagi rääkima hakkas, kuni praeguseni, see on lihtsalt tohutu areng, et ma kuidagi ei oskagi seda sõnadesse või suurusesse panna, et kui palju see minu all on õppinud.

Intvj: Kui sageli ja milliste olukorda korrates kasutab teie laps eesti keele väljaspool lasteaeda, eriti sõpradega ja eakaaslastega?

LV: Seda kogu aeg, aga järjest enam hakkab sisse tulema igast inglisekeelseid väljendeid, mille pärast mul nagu ühelt poolt hea meel, et ta õpib inglise keelt, on see siis Youtube või kuskil mujal või ka siin lasteaias on tal inglise keele tund. Aga teiselt poolt väga tihti ta juba asendab need sõnad, et mulle tundus näiteks värv, et hakkas enne rääkima inglise keeles, kui ta hakkas eesti keeles värve rääkima. Aga jah, sõpradega pigem ikkagi pigem eesti keeles, kõikidega.

Intvj: Nii, millised on peamised raskused, mida kogeda oma lapse eesti keele õppimisel, toetamisel?

LV: Võib-olla kõige raskem ongi see, et noh, tema nagu hea kohta vahel ootan rohkem, kui ta tegelikult noh, iga lubab. Võib-olla see on see kõige raskem, mis hetkel on õige, aga, Aga Kui ma talle seda sõna ütlen, siis ta saab sellest aru ja me vahel, ma selgitan, mis see sõnade tähendus on ja noh, ma ei tea, lõrts, et aru ei saa, mis on lõrts. Vihma ja lõrtsi ja lume vahe. Et see iga võib-olla see on nagu kõige keerulisem etapp, et kust, kust, mida ta peab oskama sellel hetkel.

Intvj: Nii, millised laste tegevused on aidanud teil oma lapse eesti keele õppimisel rohkem kaasa lüüa?

LV: Ongi, et me ostime eraldi raamatu, kus olid siis kõigepealt olid seal tähed, ma ei mäleta mingi mingit liiki aabitsat, see oli Peeter Volkonski kirjutatud aabits, kus meil isegi mõned seal lehed läksid katki, nii et me pidime raamatukogus käima ja siis paljundama ja uue lehe kleepima. Aga see kõigepealt, siis ta sai need tähed selgeks ja siis teine oli, oli selline kustutav, et marker sai ära kustutada, et olid siis nagu piirijooned ees ja siis me iga õhtu joonistasime neid tähti uuesti, uuesti, uuesti. Ja nüüd me lihtsalt teeme paberi peal, et sellised vahendid.

Intvj: Nii, millised koostöövormid, lastega on teid kõige mugavam ja kasulikum, näiteks ühisüritused, individuaalvestlused, e-kirjad, infopäevad?

LV: Lasteaia vahel

Intvj: Ja. Lasteaia vahel.

LV: Infovahetamises, eks ole. Jah,

Intvj: Just.

LV: No mulle väga meeldib see Eliisi keskkond tegelikult, et kui seal on kirjutatud, millega nad päeval tegelesid ja, ja, ja siis ka pildid, et meie rutiin on selline, et me õhtuti võtame enne magama jäämist, tema pikutab oma voodis, siis ma näitan tema kõrvale ja siis ma võtan telefoni ette ja vaatan, mis telefonist, mis nad täna lasteaias tegid ja siis me räägime seal läbi, et see on, see on küll päris hea kanal tegelikult.

Intvj: Kuidas saaks õpetaja teie arvates toetada teid, et saaksite oma laste eesti keele arengus veelgi paremini toetada?

LV: Noh, me ei tea, eks lastel on selles mõttes keeruline, et eks siin on ju erineva taustaga lapsed. Alustame sellest, et kas nad on muukeelsed või emakeelsed. Noh, kindlasti see nagu tase on erinev just laste nagu võimekuse tase. Et noh, ma ei tea, kui, kui neid on võimalik kuidagi gruppidesse jagada, sest ma tunnen küll, et minu laps tegelikult on keskmisest võimekam. Et võib-olla vahel ma tunnen, et me oleme seda juba ammu selgeks saanud, et kuidas saaks niisugustes olukordades edasi veel edasi areneda. No minu enda Pealt näiteks mina käisin juba põhi ja keskkoolis õppisin Tartu Ülikoolis eraldi matemaatikat juurde, sest minu jaoks see keskkooli matemaatika oli, noh, ei, ei rahuldanud mind, kuigi ma ei läinud elus edasi matemaatikat õppima, aga see arendas mind ennast. Et kuidas, kuidas siis erinevad lapsed kuidagi noh, et vastavalt nende võimetele neid arendada.

Intvj: Ja viimane küsimus, millised materjalid aitaksid teil oma laste, laste eesti keele õppimise tõhusamalt toetada?

LV: Me ei teagi, ma, ma näen lastest, mida te siin teinud olete, tegelikult on väga nagu põnev nagu atribuutika, et võib-olla, mida võib siis lastevanematele öelda, tegelikult on see, et teie need tehnikad, et teie ju saate siin mõlemad ju käite koolis ja harite ennast ja ja, ja tõenäoliselt ka lasteaed pakub mingisuguseid arenguvõimalusi, et kuidas siis laps areneb, võib-olla neid samu õpetusi vanematele edasi anda. Miks mitte siis ma mäletan, istusime siinsamas ruumis, arutasime siis tütre arengut ja, ja, ja siis oli ka neid nagu häälikuteks jagamisi, et noh, kuidas siis sõna sõnu nagu häälikut öelda või, või et see oli kuidagi et noh, sellised võtted tegelikult võiksid ka endal siis olla käepärast, et me võiksim neid ju kodus tegelikult korrata, et siis jääb, kinnistub paremini ju õhtul läbi rääkida, kas või mida siis on tehtud.

Intvj: Aga see, seni on meil intervjuu lõppenud, aitäh, et tulite ja aitasite.

LV: No pole, mille eest, palun.

Lisa 3. Intervjuu küsimused õpetajatele

1. Kui avatud on lapsevanemad ettepanekutele teha koostööd oma lapse eesti keele arendamiseks?
2. Kui sageli suhtlete lapsevanematega nende lapse eesti keele õppimisega seotud teemadel?
3. Millised koostöövormid vanematega on laste eesti keele toetamisel kõige tõhusamad?
4. Milliseid vahendeid või materjale pakute vanematele, et toetada nende laste eesti keelt kodus?
5. Millised on teie tähelepanekud seoses vanemate motivatsiooniga toetada eesti keele õppimist kodus?
6. Millised on peamised raskused, millega puutute kokku vanemate kaasamisel laste eesti keele õppimise protsessi?
7. Kuidas hindate vanemate kaasamise mõju lapse edukusele eesti keele õppimisel?
8. Millised vanemate kaasamismeetodid või programmid on näidanud parimaid tulemusi?
9. Tooge häid näiteid edukast suhtlemisest vanematega, kes aitasid oma lapsel eesti keelt õppida

Lisa 4. Transkribeeritud intervjuu õpetajaga

Intvj: Tere. Aitäh, et tulid mind aitama, et teen oma lõputööd, teema, mis seotud vanemate ja õpetajate vahel koostöö muukeelsete lastega ja mul on ette valmistatud sulle paar küsimust, et. Nimed ja kõik asjad nagu võib, pole vaja öelda, et võeti lihtsalt muuta või kuidagi, et nii, et.

Õ: Andmekaitse üldse?

Intvj: Jaa, just, just. Jaa,

Õ: Teeme nii, et nimesid ei maini. Jah,

Intvj: Nii, et esimene küsimus, et kui avatud on lapsevanemate ettepanekutele teha koostööd oma lapse eesti keele arendamiseks?

Õ: Ma ütleks, et viimasel ajal aina enam muukeelsete laste vanemad tunnevad just huvi nende eesti keele oskuste vastu ja on igati abivalmis koostööd tegema ja tunnevad huvi, mida nad ise kodus teha saavad ja mida meie lasteaias siin teeme, et nende eesti keel kooliks siis oleks piisavalt hea.

Intvj: Nii, kui sageli suhtlete lapsevanematega nende lapse eesti keele õppimisega seotud teemadel?

Õ: No tagasisidet anname tavaliselt iga päeva lõpus, kui on mingeid murekohti või mõtteid, mida nad saaksid ka kodus harjutada, mida me päeva jooksul märkasime, et või noh, et mingid teemad, mis neile ei pruukinud selgeks saada, et nad saaksid ka need kodus üle rääkida. Et noh, peaaegu iga päev anname tagasisidet, mitte ainult noh, mitte nüüd ainult ka muukeelsetele, aga teistele lastele. Aga jah, nagu hoiaime nagu pidevalt kätt pulsil nii-öelda.

Intvj: Nii, millised koostöövormid vanematega on laste eesti keele toetas, toetamisel kõige tõhusamad?

Õ: No ma mõtlen, mida sa selle koostöövormide all nagu silmas pead, täpselt.

Intvj: No mingid ühisüritused, läbi Eliisi mingid sõnumid saatmine, individuaal vestlused

Õ: Selline noh, igapäevane tagasiside, nagu otsesuhtlus nii-öelda, aga samm, noh ma ei oskagi nüüd rohkem eraldi nagu öelda, selles suhtes, et samuti ju lapsed, kui lapsed käivad õppekäikudel ja näiteks noh, me saame ka ju ette valmistada neid keeleliselt mingiteks teemadeks, et neil oleks mingi tuttav sõnavara seal juba ees ja aga et lapsevanemad ka siis neid nii-öelda kodus aitaks kaasa. Ma nagu pigem see igapäevane tagasiside ongi võib-olla kõige niisugune lihtsam ja nii-öelda kättesaadavam.

Intvj: Nii, millised vahendid või materjal ja pakute vanematele, et toetada, toetada nende laste eesti keel kodus?

Õ: Mis siis on. Meil lasteaias toimuvad eesti keele tunnid, kaks korda nädalas muukeelsetele, siis sealt saavad tagasisidet, kuidas neil läheb ja mis, mis teemasid seal käsitletakse. Ma arvan, et sellest on hetkel neile nagu päris hästi piisanud.

Intvj: Nii, millised on teie tähelepanekud seoses vanemate motivatsiooniga toetada eesti keele õppimist kodus?

Õ: Vanemad on motiveeritud, mulle tundub, sest et eriti veel nüüd, kui see ametlikult siis kõik õppejõud on eesti keelele üle läinud, siis seda enam nad on nagu tunnevad muret ja on ka motiveeritud ise siis väga palju kaasa aitama, et lapsed oleks tulevikus kergem.

Intvj: Nii, millised on peamised raskused, millega puutute kokku vanemate kaasamisel laste eesti keele õppimisel protsessis?

Õ: Pigem ongi kõige suurimaks raskuseks just vanemad, kes on täiesti umbkeelsed, kes ei saa aru ei inglise keelest, ei eesti keelest. Et ja noh, see ei pruugi isegi olla nagu ainult venekeelsed, on ka nagu täiesti teistest riikidest, teistest maadest. Ma ei tea Indias, et kes, kelle, kelle inglise keele oskus on väga väike ja noh, kellega on minul nagu väga raske suhelda juba noh, leida ühist keelt, et see siis tihtipeale ongi, kas Google Translate'i teeb. Et tõlgib teist teksti nagu kirjutati sinna Translate'i, siis ta kirjutab või nagu tõlgib siis selle teksti tema keelde ja siis niimoodi me suhtleme läbi telefonide või niimoodi. Et see võib-olla ongi kõige raskem, et kui sulle täiesti umbkeelsed vanemad tulevad, kes ei räägi mitte ühtegi keelt peale oma siis kodukeele.

Intvj: Jah, kuidas hindate vanemate kaasamise mõju lapse edukusele eesti keele õppimisel?

Õ: Mida, kuidas?

Intvj: Kuidas hindate vanemate kaasamise mõju lapse edukusele eesti keele õppimisel?

Õ: No ma arvan, et see on kindlasti oluline, sest et noh, see, mis laps siin lasteaias üksi õpib, sellest on vähe, et kindlasti on vaja nagu vanemate tuge ja seda nagu positiivset suhtumist, et kui vanem ka näiteks õpetajaga räägib eesti keeles lasteaias, see on juba eeskujuga ja kui ta kodus ka näiteks mingeid õpetaja soovitatud harjutusi teeb, siis juba lapse silmis see tõstab ka selle nagu keeleõppe väärtust. Et ma ütleks, et see on väga oluline.

Intvj: Millised vanemate kaasamismeetodid või programmid on näidanud parimaid tulemusi?

Õ: Kaasamise meetodid. No eks ikka see, et vanemad ka tunneksid, et nad saavad meie poolt tuge, et et ja siis nagu see koostöö üldse niimoodi, et igapäevane tagasiside, et kui me räägime, kuidas lapsel näiteks täna läks, et mis tal võis nagu arusaamatuks jääda, et milliseid sõnu veel nagu kodus korrata või et just noh, et mõnikord olen isegi andnud lastele või vanematele, mul on üks väga hea töövihik, kus on mu nagu nii eesti keeles kui vene keeles või ja inglise keeles nagu mingid laused, et siis nad saavad sealt ise nagu ka õppida, et vanem ka õpib, et igal ajal, kui laps õpib eesti keelt. Et nad saavad koos neid ülesandeid seal lahendada ja õppida, et see on ka olnud just umbkeelsete lastevanemate puhul tihtipeale väga hea vahend mul. Aga jah, üld üldjuhul siiski see pigem igapäevane suhtlus on see, mis aitab kõigele, kõige rohkem kaasa.

Intvj: Ja viimane küsimus, tooge häid näiteid edukas suhtlemise vanematega, kes aitasid oma lapsele eesti keel õppida.

Õ: No seni ma ütleks, et kõik lapsed, kes meil siit on, vähemalt siit viimase või noh, eelmine rühm ja nüüd see rühm, et nad on kõik tegelikult väga koostöövalmid ja üritavad anda oma lapsele parima ja nad käivad, mõnigi lapsel käib isegi Logorütmika äkki oli selline põnev ring veel, et ta viib veel oma lapse pärast lasteaeda. Nii-öelda, käib õppima kuskil eesti keelt ja on näha, et nagu laps räägib või noh, ta ei räägi küll veel nii hästi, aga tema arusaamine on muutunud paremaks ja ta on ka tänu sellele mulle tundub, et veidi rohkem motiveeritud. Aga üldjuhul ma ütleks, et tegelikult minu kogemus on see, et vanemad on üldjuhul väga motiveeritud ja koostöövalmid ja soovivad, et lapsed oskaksid eesti keelt. Vähemalt siin meie lasteaias

Intvj: Aga aitäh, et sa tulid ja aitasid mind, et väga meeldiv oli vestelda sinuga.

Õ: Aitäh.